

קונטרס

אאלפך חכמה

בלבבי משכן אבנה

אוצר האותיות

ערך בעת

תורה לשמה

תורת שעשועים

לא מונה כלל

נשמח לקבל הערות והארות,
וכן תוספות קצרות על
הקונטרס, על מנת לתקן
ולהוסיף במהדורה הבאה
בע"ה.

כמו כן, המעוניין לסייע להגיה
את הקונטרס כל שבוע לפני
צאתו, יפנה למערכת.

להאזנה לשיעור בקול השון

073-295-1245 ישראל
USA 605-313-6660

ומקישים: כוכביות [*]
סולמית [#] -
[מספר שיעור] -
סולמית [#]

© כל הזכויות שמורות

מידי שבוע יוצא לאור קונטרס
'אאלפך חכמה',
שכל שבוע עוסק בתיבה אחרת.
המעוניין להצטרף לרשימת התפוצה
ישלח בקשה במייל:
bilvavi231@gmail.com

ללקיחת חלק בהוצאות
הגדולות של הדפסת הספרים
לזיכוי הרבים, ניתן ליצור קשר
עם מערכת
'בלבבי משכן אבנה'
טלפון: 052.763.8588
ת.ד. 34192 ירושלים 9134100
bilvavi231@gmail.com

תוכן העניינים

"בא אל התיבה"

ערך בעת

עבודה

בִּלְבָבִיפְדִיָּה עֲבוּדַת ה' בַּעַת..... ז

מחשבה

בִּלְבָבִיפְדִיָּה מַחֲשַׁבָּה בַּעַת..... יט

סֻגִּיּוֹת בַּמַּחֲשַׁבָּה בַּעַת..... לא

ר"א שערים

צִירֹף ב-ע / ב-ת / ע-ת..... לה

קבלה

בִּלְבָבִיפְדִיָּה קִבְלָה בַּעַת..... מא

מִלְּוִן עֲרֻכִּים בַּקִּבְלָה בַּעַת..... מז

ארמית

מִלְּוִן עֲרֻכִּים בְּאַרְמִית בַּעַת - בְּעִי - אֶשְׁתַּמְעֵמִים..... מח

מדור עבודה

בלביפדיה עבודת ה'
בעת

בלביפדיה עבודת ה' בעת

התועבה, שכאשר האדם נפגש עם דבר שהוא תועבה, או שהוא חושש שהוא יפול לדבר תועבה, זה מוליד בו ביעתותא.

ובעומק א"כ, מונח כאן שני אופנים שורשיים לפחד הזה שנקרא ביעתותא, שהם להדיא דבר והיפוכו, באופן אחד, הביעתותא נובעת מהתפיסה היותר עליונה, שהתביעה למדרגה יותר עליונה, יוצרת אצל האדם פחד, אבל באופן השני ההפוך, הביעתותא נובעת ממה שהוא נפגש עם דבר שפל, כשהוא מפחד ליפול לאותו דבר שפל².

והרי שישנם שני הגדרות יסודיות מהו שורש הביעתותא - או מכח מדרגה שתובעת ממנו יותר, או ביעתותא באופן שהוא מפחד ליפול לתפיסה השפילה והתחתונה³.

שתי האופנים הכלליים של תגובה שהאדם מגיב על מה שתובעים אותו - 'כופר הכל' או 'מודה בכל'

ונתבונן להבין לפי⁴ בעומק - בפשטות כשאנחנו מתייחסים למושג 'תובע ונתבע' זה ביחס לסוגיות של 'שולחן ערוך חושן משפט' דהיינו בדיני ממונות, כשתובעים מהאדם ממון שזה תביעה חיצונית, אבל בעומק יותר, התביעה הפנימית היא התביעה שמתגלה מצד שורש נשמתו של האדם שבעומקה מתלגה ה'ניצוץ אלוהי', ששם הקב"ה תובע מהאדם, וזה מתגלה בנשמתו שהיא תובעת מהאדם שיגיע למקום שלימותו דהיינו לשורש

בעת - כמו שנאמר בקרא (אסתר ז, ו) "והמן נבעת" וכן בעוד מקראות, וכפי⁵ בלשון ארמית - 'ביעתותא'. וכהגדרה כוללת, המשמעות של בעתה - ביעתותא היא - אחת מהלשונות של הפחד - יראה, אימה וכדו' שכמו⁶ כ"ש 'בעתה'.

הביעתותא הבאה מכח תביעה והביעתותא הבאה מכח פגישה עם דבר תיעוב

אבל בדקדוק יותר, אפשר ללמוד את המשמעות של בעת מתוך האותיות עצמן, שהרי בעת בהיפוך סדר האותיות זה מתהפך ל-תבע מלשון תובע ונתבע, וכמו כן, ישנו צירוף באותיות הללו, - תעב מלשון תיעוב, תועבה - וכמו שדורשים חז"ל ע"ז שזה נוטריקון תועה אתה בה.

ומונח כאן א"כ בעומק, שתי הגדרות מהו השורש שמביא לידי ביעתותא באופן אחד הביעתותא באה לאדם ע"י תבע, והיינו שכאשר תובעים מהאדם איזושהי תביעה, בין אם זה תביעה חיצונית, ובין אם זה תביעה פנימית שמתגלה בתוך האדם עצמו, יש אפשרות שהאדם יבוא על ידה לידי ביעתותא, כלומר - אם זה תביעה שנראית לאדם קרובה מאד להיכן שהוא מצא, והוא יכול לעמוד בה, שייך שהוא יהיה 'סבר וקביל', אבל אם זה תביעה שנראית לו רחוקה יותר או גבוהה יותר, הרי שנעשה לו ביעתותא מכח התביעה.

ובאופן השני, הביעתותא באה מכח התעב,

⁴ [כגון בב"ק ע"ה א].

² או ליפול למדרגה שפילה, או באופן שהוא נמצא במקום שהוא מפחד ליפול ממנו כגון ליפול מן הגג וכדומה.

³ וכן ביעתותא שבאה מעצם הפגישה עם מדרגה שפילה.

של 'יראה-פחד-אימה' - במדרגה הזו של היראה העליונה, מתגלה דייקא שהיא מביאה את האדם להתבטל לאותה מדרגה, וכשהוא מתבטל למדרגה העליונה, הרי שהביעותותא שהיא יראה, היא גופא מקרבת אותו למה שתובעים ממנו.

וכדי לחדד את הדברים, נחזור לשורש הפשוט של תביעה שמתגלה בתובע ונתבע בגדרי 'חושן משפט', ובהגדרה כוללת - כשיש תביעה מהתובע לנתבע, יש שני אופנים איך הנתבע מתייחס לתביעת התובע. האופן האחד זה 'כופר הכל', הוא כופר לגמרי בתביעה, והאופן השני זה שהוא מודה בכל התביעה. [אלא שיש אופן אמצעי שהוא מודה במקצת, וכפי שמבארת הגמ' בבבא מציעא (דף ג, א) שבעצם 'בכוליה בעי דליכפריה' אלא שאין אדם מעיז פניו בפני בעל חובו, ולכן הוא מודה במקצת].

עומק ה'כופר הכל' - כיסוי והעלמה של תפיסת התביעה ועומק ה'מודה בכל' - הביטול שמונח בהודאה

ונתבונן להבין בעומק - יש כאן שתי כוחות כלליים^ד איך האדם מגיב לכל תביעה שתובעים ממנו - או באופן שהוא כופר, או באופן שהוא מודה - וב' האופנים הללו מקבילים ממש לשתי ההגדרות שהוגדרו לעיל ביחס לשורש התביעה הרוחנית המתגלה מעומק נשמתו של האדם, באופן אחד, כשמתגלה התביעה של הרוחניות מעומק נשמתו של האדם, הוא כופר באותה תביעה, כלומר - הרי ההגדרה של 'כופר' זה מלשון 'וכפרת אותו מבית ומחוץ בכופר (בראשית ו, יד) שזה לשון של הסתרה, דבר המעלים ומכסה', וביחס לתביעת ממון - מי

מדרגתו^ה, והתביעה הפנימית הזו שגנוזה בתוך האדם, היא יוצרת אצל האדם מציאות של ביעותותא.

ונתבונן לפי"ז ונבין עמוק - כשמתגלה אצל האדם הביעותותא הזו, כגון כאשר האדם לומד את דברי חז"ל ואת דברי חכמי הדורות שמבארים מהי התביעה שישנה על האדם ומה נצרך ממנו ברוחניות, שזה מוליד אצל האדם פחד, ישנם שני אופנים איך הנפש מתייחסת ל'בעתה' הזו.

באופן התחתון - ע"י כן זה יוצר אצל האדם מציאות של ריחוק, שכשהוא מפחד מהדבר, הוא דייקא נסוג לאחוריו והוא מנסה בכל אופנים שלא יהיו להדחיק את הדבר ממחשבתו, בכדי שהרהורי הדבר לא יעלו על לבו על מנת שהוא לא ירגיש את התביעה, והרי שהביעותותא שהיא תולדת התביעה, גורמת לו במעמקי הנפש שהוא יתרחק ממנה כדי לא להיפגש עם מציאות התביעה.

ומצד כך, הרי כמו שאומר הבעל שם טוב כידוע לגבי דברי המשנה באבות (ו, ב) "בכל יום ויום בת קול יוצאת מהר חורב ואומרת אוי להם לבריות מעלבונה של תורה" שעומק הנשמה היא זאת ששומעת את אותה בת-קול, ומכח כך נופלים במחשבת האדם הרהורים שמעוררים אותו על 'עלבונה של תורה'.

אלא שכשמתגלה הביעותותא מהצד הנפול, האדם מסיח דעתו מן ההרהורים הללו - או עד כדי הכחשה שמכח הביעותותא הוא אינו מוכן שהרהורים הללו יעלו, או שההרהורים הללו עולים אצלו אבל לאחר מכן הוא מדחיק אותם.

אבל באופן העליון, כיון שהלשון של בעתה-ביעותותא הוא משורש של הלשונות

^ד ואמנם, התביעה של הרוחניות יכולה לבוא על האדם גם בחיצוניות בבחינת "אין לך כל עשב ועשב שאין לו מלאך שמכה על גביו ואומר לו גדל" כלשון חז"ל הידוע (ב"ר י, ז), שגם זה כח מסויים שתובע ממנו.

^ה ומלבד כח האמצע - הכח הממוצע ביניהם של 'מודה במקצת' כמו שהוזכר.

^ו וזהו 'יום הכפורים' שבאחד מהאופנים, הטעם שהוא נקרא כן כי הקב"ה מכסה על העוונות בכדי שלא ייראו.

דבר המרחיק, אבל התפיסה העליונה ביראה היא שמתבטלים למי שמתיראים ממנו.

ואלו הם א"כ שתי ההגדרות של הביעותותא שבסוגיא דידן שבאה מכח שורש מציאות התביעה, ישנה תביעה שמגלה את הריחוק וההסתרה שזהו ה'כופר' בבחינת כיסוי והסתרה, וישנה תביעה שמגלה את הביטול העליון שזוהי תפיסת ההודאה שהוא מודה למציאות התביעה.

וזה א"כ הפנים העליונות יותר של הביעותותא שמצד כך הבעת זה אותיות של תבע, תביעה שמולידה בעתה וכפי שני האופנים שנתבארו מה מולידה הבעתה.

כח הטביעה המתגלה ע"י הכפירה בתביעה בבחינת בת-יענה הטומנת את ראשה

ומצד כך - ישנו צירוף נוסף הקרוב לבעת המתגלה בלשוה"ק, שהרי ט' ות' שהם אותיות הלשון - דטלנ"ת - הם אותיות שמתחלפות אהדי כידוע, זהו א"כ, השורש בעט מלשון של בעיטת הרגלים, וכמו"כ המילה תבע הופכת להיות טבע מלשון טביעה - "טובעו בים סוף" (שמות טו, ד), וביאור הדבר - שכשהאדם תובע ממנו, יש אופן שהוא נעלם ומסתיר את עצמו כשהוא כופר בדבר בבחינת טביעה שהוא מטביע את עצמו ועי"כ הוא לא קיים ביחס לתביעה, וכמו הדוגמא הידועה בדברי רבותינו שזהו הטבע של בת-יענה שטומנת את ראשה בחול בשעת סכנה שכביכול היא מדמה שמצב הסכנה אינו קיים אם היא איננה רואה אותו, וכמו כן כשמתגלה אצל אותו אדם תביעה, מכח כך שיש לו ביעותותא, הוא הופך את התבע לטבע שהוא מקום של הסתרה

ש'כופר הכל', בעומק הוא כופר בתובע עצמו ועי"כ הוא מעלים ומסתיר את תפיסת התביעה וזה גורם שהוא לא שומע כלל שהוא נתבע.

וכמו"כ ביחס לתביעה הרוחנית, כשעומק נשמתו של האדם תובעת ממנו לחזור למקור שורשו העליון, והוא איננו מוכן לשעבד את עצמו להתגיע בכדי להגיע לאותה מדרגה, האדם כופר בתביעה, הוא מעלים ומכסה על אותה תביעה, וכשהו כיסוי גמור, הוא לא שומע כלל שיש כאן לפניו תביעה, - זה אופן אחד בתגובתו של האדם ביחס לתביעה שתובעים ממנו.

האופן השני זהו מי שמודה בתביעה כמו שהוזכר, ובהגדרה הכללית ההודאה היא על כל התביעה, - זוהי מדרגת הביעותותא דתיקון שמכחה הוא מודה לתביעה, וכמו שידוע מדברי רבותינו, שורש ההודאה היא מידת ההוד שיסודה מידה של ביטול שהאדם מתבטל, - יש אופן שכשהאדם מקבל מרעהו הוא מודה על מה שהוא קיבל ועי"כ הוא מתבטל לנותן, ולעניינא דידן בתובע ונתבע, הוא מתבטל במה שהוא מודה שדברי התובע הם דברי אמת, ולדברי האמת הללו הוא מתבטל.

זה בהגדרה של הודאה ביחס לתביעה חיצונית של תובע ונתבע, אבל ביחס לתביעת הרוחניות של עומק הנשמה, כשהנשמה היא זו שתובעת את האדם כמו שנתבאר, והוא נתבע מכח נשמתו ומודה על אותה תביעה, בהודאה הזו שהוא מודה הוא מתבטל.

וזוהי ההבחנה העליונה שבמדרגת היראה, - וכפי שידוע עד מאד, ישנם שתי תפיסות ביראה, התפיסה התחתונה היא, שהיראה היא

¹ בבחינה של "לאו בעל דברים ידידי את" (ב"ק ח, ב) שאין לו יחס בכלל לתפיסת התובע, ומכח כך אין לו שום הכרה שיש כאן כלל מציאות של תביעה.

לכב אנוש"ח (תהלים קד, טו) אלא הוא רואה לאיפה היין יכול להביא.

וכמו שאומרים חז"ל (יומא עו, ב) שיין תקרא תירוש - זכה נעשה ראש, לא זכה, נעשה רש, והאדם שרואה את הסוטה בקלקולה, הוא רואה את ה'לא זכה נעשה רש', להיכן שתית היין מובילה בסופה, והיינו שמכח ראיית סוטה בקלקולה הוא מתבונן לראות לא רק את ההתחלה של שתיית היין, אלא להיכן זה מגיע בסופו של הדבר, וכשרואה שה"סוטה בקלקולה" הגיע מחמת היין, לכן - "זיר עצמו מן היין".

ולעניינא דידן - כשהוא רואה 'סוטה בקלקולה' זהו התיעוב שנוצר אצלו ביחס לשתיית היין, שעל אף שהיין שנמצא לפניו, אין בו תיעוב, אבל בעומק, הוא רואה את התיעוב שיכול להגיע מאותה מציאות של שתייה, וזה עומק ההבחנה התחתונה של הבעת, שהביעותות נובעת מכח כך שהוא רואה את ההשתלשלות של הדבר עד המדרגה התחתונה שלו - וזה מה שמונח ב"הרואה סוטה בקלקולה" שהוא רואה את הסוף של הדבר.

ה'עבת שב'בעת' - הריחוק המתגלה ביראה התחתונה מכח ה'עביות'

שבתיעוב

ולפי"ז נבין הרי ישנו צירוף נוסף לאותיות בעת שהוא - עבת כלשון הפסוק (ויקרא כג, מ) "ענף עץ עבת" וכמובן העב שב'עבת' זה מלשון עביות וזהו עב-ת' שכיון שכל דבר השורש שלו הוא באותיות, האות ת' שהיא

ונעלמות עד כדי כך שהוא איננו שומע את התביעה כאילו היא אינה קיימת כלל ביחס לעולמו שלו.

תפיסת היראה התחתונה שמכח התועבה שתתגלה לבסוף, הוא נבעת וחוזר לאחוריו בבחינת הרואה סוטה בקלקולה זיר עצמו מן היין

והמהלך השני שבעת זהו ביחס לצירוף הנוסף המתגלה באותיות ב' ע' ת' שזהו תעב מלשון של תועבה כפי כפי שהוזכר בראשית הדברים, וכהגדרה הכוללת, כשהאדם נפגש עם תועבה זה גורם לו להיות נבעת, ובדוגמא הפשוטה לדבר - כשאדם הולך ברחוב ורואה נבילה סרוחה, הוא נבעת מהסרחון של הדבר שהוא נפגש איתו, אבל בעומק יותר, כאשר האדם מתבונן בתפיסת היראה התחתונה שמולידה ריחוק כמו שהוזכר לעיל אז כפשוטו - יש אופן שהוא איננו רוצה להיתבע ולעלות לעילא, ולכן הוא מתרחק מהתביעה כפי שהוזכר לעיל.

אבל בעומק דידן ביחס למהלך של תיעוב שבו עסקינן - העומק של היראה היא ההבחנה שהאדם מתבונן בעין שכלו להבין לאיפה הוא יגיע אם הוא ימשיך בדרך הרעה ומכח כך הוא פורש בכלל מאותה דרך.

והדוגמא היסודית לכך היא בדברי חז"ל כידוע (גמ' סוטה ב, א) "הרואה סוטה בקלקולה זיר עצמו מן היין", כלומר - מדובר באדם ששותה יין באופן מועט, אבל 'הרואה סוטה בקלקולה' אינו רואה רק את ההתחלה של מי ששותה יין כהוגן וכשורה בבחינת "יין ישמח

^ח הוא ערב לחיך, ואפשר גם לברך עליו "הטוב והמטיב" כשמביאים לפניו ב' יינות זה אחר זה באופן שהיין השני הוא חשוב יותר וכשמתקיימים גם שאר כל התנאים המבוארים בהלכה (או"ח סי' קעה) שנצרכים בשביל 'הטוב והמטיב'.

דיין השתא - היראה [אותיות ראי] שנמצאת בעין ימין, היא יראה של עין טובה, כלומר זה יראה מחמת מה שהוא רואה את הטוב השלם, ומכך כך הוא בטל לשורשו העליון כמו שנתבאר, זוהי היראה ששייכת למדרגת העין הימנית, ולעומת כך היראה שנמצאת בעין שמאל שנקראת עין רעה, זה כשהאדם מביט ורואה מהו הרע שיכול להיוולד ב'סוף מעשה' בבחינת 'עבת', עביות כפי שנתבאר.

והם הם שתי התפיסות של היראה - ראייה שנתבארו עד השתא, תפיסה של יראה ששייכת למדרגת עין ימין ותפיסה של יראה ששייכת למדרגת עין שמאל, ומצד כך שתי היראות הללו הם יראות דתיקון, - אלו הם שני המהלכים השורשיים מהי המציאות של יראה.

שורש הבעבוע שבביעותותא שהאדם מבעבע לעלות למעלה ולעומת כך הבעבוע שבביעותותא שהוא מבעבע בכדי לא ליפול למטה

יתר על כן, הרי האותיות הראשונות של שורש בעת הם ב'-ע' שאלו הם כל השורשים שמתבארים בשורשים הללו שמתחילים בב'-ע' מלשון בעבוע כדוגמת מים שמבעבעים, והרי משמעות הלשון אבעבועות זהו בדבר שקופץ ועולה, שזה נקרא שהדבר מבעבע, ומצד כך נתבונן להבין עמוק - כאשר מתגלה הבעבוע שבביעותותא, ישנם שתי תפיסות איזה כח של בעבוע יש כאן לפי שתי המהלכים שנתבארו עד השתא - לפי המהלך הראשון, הביעותותא זה פחד ויראה שבאה מכח התביעה לעליון שמכך כך האדם נבעת ואז הוא בטל, ומצד כך, הבעבוע שבביעותותא זה מה שהוא

האות האחרונה היא האות העבה ביותר^ט שיורדת לתתא לתחתון, כידוע.

ולעניינא דידן, מה שעבת זה אותיות בעת ותעב היינו משום שמתגלה אצלו ביעותותא כאשר הוא מבין איפה העביות האחרונה שאליה הוא ירד בתיעוב בבחינת 'סוטה בקלקולה' מכך שהוא רואה את העביות הנמצאת במקום השפלות התחתונה שגנוזה ח"ו במקום הירידה.

וכפי שנתחדד, זוהי היראה-הביעותותא הנוספת, אבל זה לא ביעותותא שמולידה ריחוק מצד הקלקול כמו לפי המהלך הראשון שנתבאר שע"י התבע נולד בעת, שהתביעה מולידה מהצד התחתון שלה מציאות של ריחוק, אלא שמצד היראה התחתונה מתראה הריחוק מהתיעוב באופן דתיקון.

כלומר - הרי בהגדרה כוללת ממש, ישנם שני עניינים כלליים במציאות היראה, ישנה יראה שבאה מחמת המדרגה העליונה, ומצד כך הוסבר בחלק הראשון שזהו התבע שמוליד בעת מחמת התביעה העליונה, אבל היראה התחתונה היא מחמת האחרית השפילה, וכשהאדם הוא בבחינת 'חכם הרואה את הנולד' (תמיד לב, א), הרי שהוא רואה מה יולד ממה שקיים עכשיו עד אחרית הדבר, וזוהי היראה התחתונה שהוא רואה את השפלות שאפשר ליפול אליה.

אלו הם שתי ההבחנות הנמצאות ביראה, וכמו שאמרו רבותינו כידוע עד מאד, יראה זה אותיות ראי, ובכללות ממש, יש לאדם שני עינים, עין ימין ועין שמאל, עין ימין היא עין טובה ועין שמאלית היא עין רעה, ולסוגיא

^ט שהיא ההיפך הגמור מהשורש העליון הדק שמתגלה באות הא' שהיא האות הדקה [ויש בזה שני מהלכים כידוע בדברי רבותינו, ישנו מהלך שהא' היא האות הדקה מצד שהיא הראשית שלעולם ראשית הוא בבחינת דבר מופלא שמרוב שהוא מופלא הוא דק, וישנו מהלך שהי' היא האות הדקה משום שבצורה היא האות הקטנה ביותר].
^י כמו הדוגמא שנתבארה של תובע ונתבע כשהנתבע מודה לתביעה.

הנפילה של העבת - העביות הוא שהביעותותא היא מחשש של נפילה למקום העביות התחתונה של הת', - זה מכח הצד התחתון שבתפיסת היראה, אבל בתפיסה העליונה של היראה, היראה תובעת את האדם לעלות מהמדרגה התחתונה ביותר עד השורש העליון הגמור ביותר. וזוהי מדרגת התביעה השלימה, התביעה שהאדם נתבע מלתת, ממקום העב-ת' שהוא המקום התחתון ביותר, לעלות למקום העליון ביותר, מקום שורשו העליון.

הב'-עת שב'בעת' ב' העתים - השורשי של הגאולה, העת של 'אחישנה' והעת של 'בעיתה'

יתר על כן - הרי כדברי הגמ' הידועים מאד (סנהדרין צח, א) 'זכו אחישנה, לא זכו בעתה', וראשית, השורש בעת עצמו הוא מורכב מהאותיות ב'-עת, שני - עתים^א, שני זמנים.

ומונח כאן בעומק, שבשורש זמן הגאולה ישנם ב' עתים [-מלבד מה שזה רמז במילה 'בְּעֵתָה' עצמה כמו שברור] - זכו, אחישנה, לא זכו בעיתה, אלו הם ב' העתים שמוכנים לזמן הגאולה. ולפי מה שנתבאר, מונח כאן שתי תפיסות איך מגיע זמן הגאולה, שהרי לשון הגמ' הידועה (שם) "זכו, עם ענני שמיא, לא זכו, עני ורוכב על חמור", וכהגדרה כוללת, 'זכו, עם ענני שמיא' זהו ה'אחישנה', ו'לא זכו, עני ורוכב על חמור' זה הצד התחתון של ה'בעתה'.

כלומר - שתי התפיסות שנתבארו, הם שני השורשים של הגאולה, הדור האחרון שבו מגיעה הגאולה, הוא הדור השפל ביותר כידוע עד מאד, ולעומת תחילת הנאצלים שהוא ב'אלופו של עולם', באל"ף, זה הולך ויורד ירידה בתר ירידה עד הדור האחרון, שהוא במדרגת הת', כל מדרגת הדור היא המדרגה

מבעבע לעלות למעלה, - ועל שם כן בעומק האדם נקרא 'מבעה' כדברי הגמ' ריש ב"ק ג, למ"ד מבעה זה אדם מלשון 'אם תבעיון בעיו' (ישעיה כא, יב) כמו שנתבאר לעיל בשורש בעבוע, שזה שורש המבעבע שמתגלה באדם בבחינת 'אֲדָמָה לעליון' (ישעיה יד, יד), וכמו"כ לעניינא דידן, זהו השורש של הביעותותא שבאה מהתפיסה העליונה של הב'-ע' מלשון מבעבע.

והאופן הנוסף של בעבוע זהו כשהדבר מבעבע מכח הצד התחתון של היראה שנתבאר, שהוא מבעבע לקפוץ ולעלות בכדי שלא ליפול למטה, כלומר - הוא לא עולה למעלה מדין עליה עצמית שזה שייך למהלך הראשון, לעין ימין שהיא עין טובה שזהו שורש התביעה העליונה שתובעת ממנו לעלות לשורשו העליון, אלא ביחס התחתון, התביעה היא לא לרדת למדרגה התחתונה, לא ליפול לשאול תחתית של 'סוטה בקלקולה', ואז כשהוא רואה את הסוף שבמקום הקלקול, הוא מבעבע - הוא נבעת לאחוריו ומתרחק ממקום הנפילה, אבל גם כשהוא מסתלק ועולה משם - זה לא מדין העליה כשלעצמה אלא מדין סילוק מהמצב^א שיכול להביא אותו עד למקום הנפילה.

עומק הבעבוע - התביעה לעלות מהעביות התחתונה ביותר עד מקום השורש העליון ביותר

אבל בעומק, לפי"ז - בתפיסה העליונה של הביעותותא שתובעת את העליה - הבע - ת' היינו שיש כאן כח של בעבוע וכח של תביעה עליונה שיכולה להעלות אותו מהת', מהמקום השפל ביותר עד המקום העליון יותר.

לעיל נתבאר שהיחס בין בעת למקום

^א או מהמקום כפשוטו.

^ב ובפרטות יותר הרי בדברי שלמה המלך במגילת קהלת מנויים כ"ח עתים, אבל גם שם יסודם בנוי על זוגות שנים שנים, "עת לבכות ועת לשחוק" (קהלת ג, ד) "עת לאהוב ועת לשנוא" (שם שם ח), כלומר הכל בנוי שם על שני קווים, שמתפרטים לכ"ח - שי"ד בהכפלה שלהם לשני קווים הופכים להיות כ"ח.

והיינו בשביל להודות למקור שממנו התורה הגיע שהיא 'בת השמים', זה מה שמונח ב'תנך הודך על השמים' באופן שזה מתגלה לתתא שמהארץ מצטרפים לשמים.

וזהו ה'זכו, עם ענני שמיא' שזה יתגלה מכח תפיסת היראה העליונה שהאדם בטל אליה.

ומצד כך, מה שמתגלה אצל משה רבינו שאומר "ועתה ישראל מה ה' אלקיך שואל מעמך כי אם ליראה" שהגמ' (ברכות לג, ב) שואלת ע"ז: "וכי יראה מילתא זוטרתא היא" ועונה הגמ' "אין לגבי משה מילתא זוטרתא היא", כלומר - במדרגתו של משה רבינו, היראה העליונה זה מה שבטלים אליה - וזה גופא ה'מילתא זוטרתא' שהגדרת הדבר הוא - שמי שבטל, הוא עצמו הופך להיות ה'מילתא זוטרתא'. וזהו עומק מה שמונח בכוונת הגמ' - "אין, לגבי משה [-שהוא עניו ובטל] מילתא זוטרתא", לא כפשוטו שהמדרגה הזו היא מילתא זוטרתא לגבי משה אלא שהגדרת המהות של היראה היא מה שהוא הופך את עצמו לזוטר, לקטן ושפל, - זה תפיסת ההודאה שקיימת בביטול, וזוהי תפיסת המדרגה העליונה של "זכו, עם ענני שמיא".

'לא זכו, עני ורוכב על חמור' - מכח הביעותותא שלא ליפול לנ' שערי

טומאה

אבל להיפך, ב'לא זכו, עני ורוכב על חמור', היינו כדברי המהר"ל ש'חמור' זה מלשון חמירות, כלומר, הדבר השפל והתחתון, וזה מה שמתגלה בדור של ה'לא זכו' שהם ירדו למקום השפל והנמוך ביותר, ושמה דייקא מדרגת הגאולה היא נקראת 'בְּעֵתָהּ' מלשון ביעתותא - פחד, והיינו משום שאין לך ביעתותא יותר גדולה מאשר מה שמתגלה בדרא בתראה הנ' שערי טומאה, שמכח כך יש את הביעותותא

השפילה ביותר שישנה, ודייקא בדור הזה שהוא במדרגת הת', במקום הנפילה התחתונה ביותר, בו מתגלה הגאולה.

וכאן מונחים שני העומקים מה הם הב' עתים שמתגלה בהם זמן הגאולה. - יש את העת של 'זכו עם ענני שמיא' ויש את העת של 'לא זכו, עני ורוכב על חמור'.

'זכו עם ענני שמיא' - מכח שהאדם שומע את תביעת הנשמה ששורשה בשמים והוא מודה ומתבטל לאותה תביעה

ונתבונן להבין מהו 'זכו עם ענני שמיא', הרי האדם נמצא בארץ ואין הוא מגיע ל'ענני שמיא'? - אז כמובן, הקב"ה יכול לעשות כל מה שברצונו 'ומי מעכב על ידך' (מנחות כט, ב) ובמצב של 'זכו' הקב"ה עושה זאת באופן של ענני שמיא, אבל בעומק הדק - "זכו עם ענני שמיא" זה כאשר האדם שומע את תביעת נשמתו ששורשו בגבהי מרומים שכהגדרה כוללת זה נקרא ששורשה בשמים - וכשהוא נתבע לשמים והוא מודה לתביעה הזו שנמצאת בשמים - ע"י כן מתגלה אצלו "זכו עם ענני שמיא" שהוא נהפך להיות במדרגה הזו.

הרי כשמשו רבינו עלה לשמים לקבל את התורה, המלאכים תבעו "תנה הודך על השמים" (תהלים ח, ב) שהתורה לא תינתן לארץ אלא תהיה בשמים, ואעפ"כ, משה הורידה לארץ כמבואר בגמ' (שבת פח, ב), ולעניינא דידן מהו הגדרת "תנא הודך על השמים" - דייקא 'הודך' שהאדם מודה למה שנמצא בשמים, כלומר - המלאכים רצו שבשמים עצמם יתגלה ה'תנה הודך', ולעומת כך משה תובע שזה ירד לארץ ומהארץ האדם יודה לתורה ששורשה בשמים, - ולכן נעשה למשה רבינו במתן תורה קרני הוד כמו שאומרים חז"ל (תנחומא תשא, לו),

עלי למשחית" (דניאל י, ח), זה ההסתכלות התחתונה של הביעותות שנובעת מהמקום השפל שהרי לשון הפסוק 'כל היום דוה' נאמר לגבי חורבן הבית וזהו מה שב' בתי המקדשות נחרבו דייקא באלף החמישי בבחינת מידת ההוד שהיא המידה החמישית מהצד דקלקול של 'כל היום דוה', וחורבן הבית הוא הדוגמא הברורה למקום השפל ביותר שישנו".

אבל מ"מ א"כ, ישנם שתי תפיסות במדרגת יהודה שהוא שורש משיח בן דוד, התפיסה התחתונה זוהי מדרגת יהודה מלשון הודאה והוא נקרא כן משום שהוא הודה במעשה דתמר שהוא מעשה שפל ואמר "צדקה ממני" (בראשית לח, כו), ומהמקום השפל והתחתון הזה בבחינת האות ת', מתגלה ביעותותא וזה האותיות תמר, ת'-מר שמכח הת' נהיה מר, זהו הביעותותא דתחתונה שמתגלה מכח יהודה.

אבל שורשו העליון של יהודה שנקרא יהודה מלשון הודאה וכמו שמתגלה בלאה - אמו של יהודה שאמרה בלידת יהודה (שם כט, לה) "הפעם אודה את ה'", וזה השורש העליון של מדרגת ההוד, והשורש הפנימי והעליון של היראה שמתגלה במידת ההוד היא במה שהאדם מודה ומתבטל.

ההכרח להיתבע ל'אורו של משיח' שתובע להאיר את אור הגאולה

ונתבונן להבין עמוק - האור של משיח התובע, אורו של משיח תובע את כל הנפשות כולם להאיר את האור של הגאולה, וכולנו נתבעים מאותו אור להיות שייכים למדרגה הזו של אורו של משיח, ובפרט בדור אחרון.

אבל כשאנחנו נתבעים מאותה מדרגה, יש לנו את שני האפשרויות שנתבארו איך נתייחס

המוחלט שבא מהנ' שערי טומאה, וזהו שורש ה'בעתה' של 'לא זכו, עני ורוכב חמור', מכח התפיסה של הנ' שערי טומאה הנגלית לפני מי שנמצא באותו דור בתראה, שאם יש לאותו אדם הרגש - ולא במעט - של קדושה, בהכרח שיהיה לו ביעותותא מכל מקום הרע שבעולם, - אז, מכח הביעותותא הזו, הוא פורש מן הרע, הוא נבעת ונסוג לאחוריו מכח ה'בעתה' הזו, והרי שזה מה שמרחיק אותו ממקום הרע.

וכשזוהי המדרגה המתגלה, זה איננו 'אחישנה' אלא רק 'בעתה'.

הגילוי העמוק שמכח הביעותותא התחתונה שב'בעיתתה' מתגלה אצל האדם באותו רגע עצמו העליה למדרגת הביטול העליון

אבל נתבונן להבין עמוק - כפשוטו יש זמן שנקרא 'בעתה' ויש זמן שנקרא 'אחישנה', ובוודאי שזה אמת, אבל בעומק, גם אם 'לא זכו' והגאולה תתגלה מצד הזמן במדרגת 'בעתה', עדיין אפשר לו לאדם שהביעותותא שלו שתהיה בשעת ה'בעיתתה', היא לא תהיה ביעותותא תחתונה, אלא באותו רגע עצמו הוא יעלה למדרגת הביטול העליון שבא מכח הביעותותא כפי שנתבאר, ואז השורש העליון של מקום הגאולה יהיה מכח מדרגת היראה העליונה שמגיעה מתפיסת ההוד.

וכידוע עד מאד, שורש הגאולה מכח משיח בן דוד שהוא משבט יהודה היא גאולה משורש מידת ההוד העליונה הגנוזה ביהודה שהוא אותיות י-ה, הוד כמו שהזכירו רבותינו.

וכמו שאומרים רבותינו, ההוד מהצד התחתון זה מתהפך לדוה בבחינת "כל היום דוה" (איכה א, יג) כלשון הפסוק "והודי נהפל

²¹ כלומר, מצד מדרגת הזמן, הדור השפל ביותר הוא דרא בתראה אבל מצד מדרגת מקום זה מקום חורבן הבית.

בתראה בשפל המדרגה, איך אפשר לחיות עם שני הצדדים הללו בצורה נכונה.

תשובה: בהגדרה כוללת זה נחלק בקומת הזמן של האדם לזמן של 'מוחין דגדלות' וזמן של 'מוחין דקטנות', שכשהוא ב'מוחין דגדלות' הוא חי בתביעה העליונה, וכשהוא ב'מוחין דקטנות' הוא חי בתביעה התחתונה, ובלשון אחרת, זה נחלק ל'רצוא' ו'שוב'.

המשך שאלה: יש את ה'רצוא' להגיע למדרגה אחת מעל המדרגה שהוא נמצא עכשיו, אבל מה ה'רצוא' השלם שאותו תובע 'אורו של משיח'.

תשובה: יש את כללות ה'מקיפין', ויש את ה'מקיף' הקרוב, ה'מקיף' הקרוב זה מה שמוטל עליו עכשיו, וה'מקיפין' העליונים הם המדרגות העליונות יותר.

המשך שאלה: לכאור' אם תופסים את התביעה העליונה הזו, זה מעל המדרגה של האדם, ומצד התביעה שיש על האדם, השאיפה היא לעשות את זה עכשיו.

תשובה: צרפתם את המילה 'עכשיו', וזה גופא - כלומר, מצד התביעה העליונה, היא עכשיו מדין 'מסירות נפש', והתביעה התחתונה היא בסוד ה'הדרגה'.

שאלה: מהו הפחד של האדם מלעלות למדרגה העליונה, האם הוא מפחד מעצם כך שהוא עולה מדרגה או שהוא מפחד ממה שהוא לא ישיג אותה.

תשובה: זוהי שאלה נכונה, ויש בזה כמה וכמה אופנים, והזכרתם שתי אופנים, - יש עוד אופן נוסף שהאדם מפחד לעזוב את המקום שבו הוא נמצא, בהבחנה של 'טלטולי דגברא קשה מדאיתתא' שקשה לו העזיבה של המקום הקודם, ובדקות, קשה לו גם ההיטלטלות עצמה, ויש עוד קושי שקשה לו - שהוא נכנס

לאותה תביעה - אם חס ושלום יתגלה הצד התחתון של 'כופר הכל' לגמרי, א"כ זה מקום שיש בו הרחקה וכפי שנתבאר לעיל, וזה שורש הכפירה הגמורה שמתגלה בדרא בתראה, מכח אלו ששומעים את התביעה הזו והיחס שלהם לאותה תביעה זה 'כופר הכל', אבל גם אם נקבל את אותה תביעה, ישנם את הבחירה בין שני האופנים איך אנחנו מקבלים את אותה תביעה של אורו של משיח שתובע.

יש אפשרות שנקבל את האור רק באופן שנתבע לפרוש ממקום העבת, ממקום העביות, מהמקום השפל של התיעוב שמתגלה בדור בתראה בבחינת 'תועבה' - תועה אתה בה' (גדרים נא, א) שנאמר ביחס למעשה בהמה, ויש אופן שנתפוס את התביעה בפנים העליונות של אותה תביעה דהיינו במדרגת היראה העליונה שתובעת מאיתנו להתבטל, ואז מתגלה ה'הוד' לא רק במדרגה התחתונה של הודאה על האמת כמו ה'צדקה ממני' במעשה דיהודה ותמר - שמשם נולד משיח - אלא תתגלה לנו תביעת ההוד של 'מודה בכל'.

'מודה בכל' בתביעת ממון היינו שכשתובעים אותו מאה זוז, הוא מודה במאה זוז, - אבל מודה בכל בשורש העליון, זה הודאה ב'כל' המוחלט שזהו הקב"ה שהוא הכל. זה שורש התביעה העליונה.

כל אדם ואדם צריך לשמוע במעמקי נפשו - ושזה יעלה להרהורי נפשו - את התביעה של ה'אורו של משיח' ולהיתבע לאותו אור.

שנזכר בעזר ה' לגאולה שלימה במהרה.

שאלות ותשובות לאחר השיעור

שאלה: איך הדרך המתוקנת לחיות בדרא בתראה עם שני הצדדים - מצד אחד עם התביאה העליונה שכולנו נתבעים לאורו של משיח, כשמצד שני אנחנו נמצאים בדרא

פשוטות, וכמובן בדקות אפשר להרחיב, אבל כהגדרות - 'הדרגה' זה תפיסת 'בעיתה' ומסירות נפש זה תפיסת 'אחישנה'.

שאלה: מה הפירוש של ההגדרה 'להגיע לשורש נשמתו' האם הכוונה להיות מחובר אל השורש הזה, - לאיזה מדרגה זה מכוון?

תשובה: אם הוא מחובר לשם - הוא עוד לא שם... יש 'מחובר' לשם, ויש שם, - שם, זה שם - זה מקומו. [=ואיזה מדרגה זה?] - אם מתייחסים לשורשים, כהגדרה של שורש השורשים זה 'יחידה', וכהגדרה של שורשים - כל הג"ר העליונים הם שורשים ביחס לרוח והנפש. - ה'שורש' הוא אחד, וה'שורשים' הם שלושה.

למקום שהוא לא מושג ולא ידוע לו, והרי שהזכרתם שתי אופנים וכאן יש עוד שלושה אופנים - וכולם אמיתיים כמובן.

שאלה: לכאן יש אופן נוסף שהאדם מפחד שהוא יפול מהמדרגה העליונה.

תשובה: זה הוזכר בשיעור, ההבחנה שהאדם נבעת מפחד שהוא לא יפול כמו שהובא מהגמ' בנידה שכשהאדם עומד ע"ג גג, יש לו ביעתותא שהוא מפחד ליפול.

שאלה: האם כשהאדם זוכה להארה של גאולת הנפש, זה מקביל לגאולה של 'אחישנה' ו'בעיתה' זה מתגלה רק בפועל בזמן הגאולה הכללית, או שיש גם בחינה של 'בעיתה' בגאולת הנפש.

תשובה: ההגדרות ברורות, כפי שהזכרנו קודם וכפי שחוזרים פעמים רבות - יש מדרגה של מסירות-נפש ויש מדרגה של 'הדרגה', מדרגה מסירות-נפש, היא נקראת בעומק 'אחישנה' ומדרגת 'בעיתה' זה באופן של שלב אחר שלב, הדרגה, זה כהגדרות כוללות

ב-ע בעת כלבכיפדיה עבודת השם -
מספר שיעור בקול הלשון 39091182

מדור מחשבה

בלבביפדיה מחשבה
בעת
סוגיות במחשבה
בעת

בלביפדיה מחשבה בעת

ביאור השורש ב-ע-ת

'בעת', הוא לשון 'בעיתה', בהלה ופחד - 'והמן נבעת' (אסתר ז, ו). כידוע, בלשון הקודש באותיות דנטל"ת האות ט' והאות ת' מתחלפים. אם כן 'בעט' ב-ט ו'בעת' ב-ת, שורשם אחד. פשוטות הענין, שה'בעיטה' ב-ט גורמת ל'בעתה' ב-ת. אבל בעומק, במילה 'בעתה' ישנם גם את האותיות ב' ע' - שורש המילה 'בעבוע', שנכפלות בו האותיות ב' ע'. לפי זה הבעיטה ב-ט, היא תנועה היוצרת מעין בעבוע ובועה, כלומר, על ידי הבעיטה הדבר בולט ומתפרץ לחוץ, ומושלך עד הנקודה האחרונה. בחינה זו אינה דוקא בבעיטה במובן של בועט ברגליו, אלא כל תנועה של בעבוע שיוצרת פחד ורעדה, מביאה לבעתה, ומשליכה אותו עד סופו לנקודה האחרונה.

הנקודה האחרונה מצד סדר הבריאה של האותיות, היא האות ת', מצד כך הרי שהבעיטה הינה בעצם בועה מסויימת שמכח הבעבוע השליכה אותו עד האות ת' - סוף סדר האותיות.

הגדרת הבעתה - פחד מהדבר הגבוה
אכן יש לברר, מהו הדבר שגורם לאדם שיגיע לכדי אותה מציאות של בעת, שמשליך אותו עד סופו.

איתא במשנה (גדה יג.) 'כל היד המרבה לבדוק בנשים משוכחת ובאנשים תיקצץ'. כלומר, אדם הבודק את עצמו באות ברית קודש אם הוא טמא טומאת זב, ידו תיקצץ, שיש לו להזהר בכך שמא יבוא לידי הרהור עבירה ושכבת זרע לבטלה.

מביאה הגמרא (שם) מעשה ברב יהודה ושמואל שהיו על גב גגו של בית הכנסת, והוצרך רב יהודה למי רגלים, אמר לו שמואל אחוז באמתך והשתן לחוץ, שכן אסור לעשות צרכיו על גבי בית הכנסת. שואלת הגמרא, שהרי שנינו בבבלייתא בשם רבי אליעזר, שכל האוחז באמתו ומשתין כאילו מביא מבול לעולם, וכל היד המרבה למשמש באנשים תיקצץ. מתרצת הגמרא 'עשאוהו כבולשת, דכיון דבעית, לא אתי לנסוכי'. כלומר, כאותה ששנינו (שבת מא. ועוד) שאם חיל המלך נכנסו לעיר, בשעת שלום כל החביות הפתוחות אסורות שמא נגעו ביין ונאסר משום יין נסך, אך בשעת מלחמה כל החביות מותרות שמחמת שמפחדים מהמלחמה לא יבואו לנסך. וכמו כן כאן, לא חשש שמואל לומר לרב יהודה לעשות כן, שמתוך שרב יהודה מפוחד לא יבוא לידי הרהור.

מוסיפה הגמרא ומבארת כמה סיבות לכך שרב יהודה היה במצב של פחד באותה שעה. או מחמת פחד ליפול, שהיה לילה ועמד על שפת הגג. או מחמת שהיה תלמידו של שמואל והיה מורה רבו עליו. או מחמת השכינה השורה בבית הכנסת. או מחמת מורה שמים שהיה לרב יהודה, וכפי שקרא עליו שמואל שאין הוא ילוד אשה מגודל מורה שמים שיש לו.

על כל פנים מבואר בדברי הגמרא, שישנם כמה טעמים וסיבות לכך שאדם עשוי להיות מחמתם במצב של פחד ובעתה. ויש להתבונן על כל הסיבות שנמנו לעיל, שלכאורה המכנה המשותף לסיבות האחרונות, הינו בהיות

התובע, אזי הוא מבעת ממנו.

מקום נוסף בו מצינו את השורש של 'תבע', הוא מה שמובא במדרש (בראשית ל כא) שהאיש תובע בפה והאשה בלב, וזו מדה יפה בנשים שאינן תובעות בפה. וכן הוא בגמרא (נדרים כ:): שהתובעת בפה בניה נקראים 'בני חצופה'. אמנם, התובעת בלב, הרי זו מדה יפה, ואדרבא בכך מתקיים החיבור הנרצה בין האיש והאשה. בבחינה זו מתגלה גם השורש הנוסף של המילה 'בעת', שהוא 'עבת', שכן תולדת התביעה בלב גורמת לחיבור של 'עבותות' אהבה.

אלו הם שני האופנים של החיבור שנעשה על ידי התביעה. כאשר הוא נעשה באופן של תיקון, הרי זה חיבור של עבותות אהבה, אך כאשר הוא נעשה באופן של קלקול, נהפך ה'עבת' ל'תעב', והחיבור ביניהם אינו של עבותות אהבה, אלא של תאוה ותועבה גרידא. תועבה משורש 'תועה בה', כמובא במדרש (תהלים צו, ד).

כיוצא בזה, מצינו לאותם שתי בחינות גם בתובע ונתבע. מחד בסתם דין ודברים, כאשר אין לנתבע מה לשלם, הרי שהנתבע אינו מצורף לתובע, ואדרבא הרי הוא נבעת ממנו, וכן'ל. וזהו נקודת הקלקול בערך שה'תבע' נעשה בערך של 'תעב' - תועבה, כענין הבהמה שאיננה ברת צירוף לאדם. אך מאידך יש גם את האופן שהנתבע מצורף לתובע, וזאת על ידי שיש לו מה לשלם, ובכך הרי הוא מצטרף לטענת התובע, וה'תבע' נהפך להיות בערך של 'עבת', ונעשה בו מציאות של עבותות, שמצטרפים יחד אהדדי. זוהי ההבחנה פשוטה, דבר והיפוכו, או 'תעב' או 'עבת'.

אבל בעומק, כפי שהוזכר ישנם שלשה מדרגות של בעתה, מדרגת האיגרא והלילה, מדרגת השכינה, ומדרגת רבו. וכפי שנתבאר המשותף בשלשתם הוא הפחד של האדם הנמוך מהדבר הגבוה שעומד על גביו.

האדם במקום נמוך וירא מהדבר שעל גביו, שכן הוא מורה שמים ומורה רבו. אולם הסיבה הראשונה שמנתה הגמרא שפחד מחמת שהיה בגג בית הכנסת בלילה, לכאורה הוא ההיפך הגמור, שכאן הוא נמצא למעלה וירא מהדבר הנמצא למטה, שלא יפול לקרקע הנמוכה. אכן גם כאן ישנה בחינה של דבר הגבוה ביחס לדבר נמוך, שהרי אם היה נמצא במישור גבוה לא היה פוחד כלל, ומכאן שהגדרת הפחד היא מחמת הגובה עצמו, שהוא זה שיוצר את הפחד, ולעומתו הדבר הנמוך אינו יוצר את הפחד כלל.

מבואר אם כן, שהגדרת הבעתה והפחד ביסודה, מגיעה מהמדרגה הגבוהה, שם מקום הפחד, ובהיות האדם נמוך, הרי הוא מפחד מהדבר הגבוה שנמצא מעליו.

ובהיות האדם במצב של פחד ובעתה, ממילא אין חשש של הרהור, כלומר, הבעתה גורמת לסילוק ההרהור. כאשר האדם נבעת מכח אימת השכינה שעל גביו, ממילא מסתלקים ממנו ההרהורים. וכן אומרים בקריאת שמע שעל המיטה, 'ואל יבהלוני רעיוני וחלומות רעים', 'ועל ראשי שכינת קל'. כלומר, מכח השכינה שעל ראשו, אזי נמצא הוא בבחינה שיש לו כח של הבעיתות, ובכך מסלק מעצמו כל הרהורים רעים.

שורש הצירוף 'תבע' ו'עבת'

בשורש הצירופים ניתן לצרף את המילה 'בעת' באופן של 'עבת', ובאופן של 'תבע' - שורש המושג תובע ונתבע. כאשר אדם במצב של נתבע ואין לו מה לתת, התולדה שהוא מרגיש בנפשו, היא בעתה - פחד. ומצד כך זהו אותה שורש של המילה. כמובן, שגם כאשר יש לו והוא נותן, יש בעתה מסויימת, אך עיקר הבעתה מתגלית כאשר תובעים ממנו ואין לו, וכשהנתבע אינו יכול למלא את תביעתו של

הוזכר הלשון 'ביעותותא', ביעותותא דליליא ודאיגרא, ביעותותא דרביה, ביעותותא דשכינה. ומה הטעם שבמדרגה זו שינתה הגמרא ונקטה לשון 'אימתא'.

רש"י מפרש 'אימתא דמריה' - הקדוש ברוך הוא, ואפילו במקום אחר נמי שרי לדידיה, ע"כ. כלומר, שלא כמו המדרגה השניה - ביעותותא דשכינה, שם הפחד הינו מהשכינה הנמצאת בבית הכנסת שהיה רב יהודה עומד על גגו. במדרגה זו הפחד הינו מהקב"ה הנמצא בכל מקום. אכן עומק הדבר, ובה יבואר שינוי הלשון, שכן הלשון 'אימתא מורה על 'אס', כלומר, האדם דומה לעובר במעי אמו. שכן ישנם שלשה שלבים ביחס של האם והוולד, א. קודם שנולד כשהוא במעי אמו, ב. לאחר שנולד הוא בבחינה של 'כגמול עלי אמו' (תהלים קלא, ב), ג. לאחר שהאדם נושא אשה שעליו נאמר (בראשית ב, כד) 'על כן יעזוב את אביו ואמו ודבק באשתו'. בשלב הראשון כאשר הולד נמצא במעי אמו, אין לו לאן לברוח, וגם אילו היה מתיירא מאמו אינו יכול לייסוג לאחור, ובריחתו תהיה בתוך חיקו של אמו.

זוהי המדרגה של 'אימתא דמריה עליה', היינו, שהקב"ה נמצא בכל מקום, ומתוך כך אין לאדם לאן לברוח ממנו, וממילא אין כאן בעיותותא הגורם לנפרדות, אלא אדרבא, יש כאן 'אימתא' הגורם לחיבור ושלמות בין האדם להקב"ה.

'אני ה' בעיתא אחישנה'

כפי שנתבאר, המילה 'בעתה' כפשוטה הוא מלשון של פחד ומורא. אולם מצינו לשון

אולם בתולדת ההנהגה של האדם כתוצאה מהפחד, מצינו חילוק בין המדרגות הללו. שכן כאשר האדם עומד על שפת הגג וירא שמא יפול, על דרך כלל יסוג לאחור. מצד כך הרי פעמים הוא כאותה בועה שגורמת לנסיגת הדבר עד הת', הנקודה האחרונה.

וכן הוא במדרגת רבו, ויתר על כן מדרגת השכינה - 'הא מורא רבך כמורא שמייס', שבפשטות המורא והבעתה גורם לאדם שיסוג לאחור, וכלשון חז"ל 'זההר בגחלתן שלא תכווה, שנשיכתם נשיכת שועל, ועקיצתם עקיצת עקרב'.

אבל בעומק, אזי אדרבא, הרי שיראה זו עצמה היא שיוצרת את החיבור של עבותות אהבה בינו לרבו, ומורא שמים הוא זה שגורם לחיבור של עבותות אהבה בין האדם לבין הקדוש ברוך הוא. כלומר, כאן מתגלה הדבר והיפוכו במדרגת הבעיותותא, שמה שלתתא מתגלה כנפרד, בשורש הוא אחד.

וזוהו שאמר דוד המלך (תהלים קלט, ז) 'אנא אלך מרוחק ואנא מפניך אברח', כלומר, אותו מורא שמים שיש על האדם גורם לו לברוח דוקא למדרגת עבותות אהבה גופא, ושלא כדרכו של כל פחד שמחמתו האדם נסוג לאחור, כאן אותה הבעתה והמורא גורמת לבריחה לתוך חיקו של הקב"ה, ויוצרת אחדות עמוקה. זוהי המדרגה העליונה שמתגלה במדרגת הבעיותותא במדרגה השלימה שלה.

'אימתא דמריה עליה'

הנה, בגמרא שם נוסף מדרגה רביעית של פחד, והיא 'אימתא דמריה עליה', מורא שמים. ויש להתבונן, שבכל ג' הדרגות שקדמו לה,

* ועל זה אמרו חז"ל (סנהדרין קי). 'כל המהרהר אחר רבו כמהרהר אחר השכינה. כלומר, יש כאן השוואה ברורה בין כבוד רבו לכבוד השכינה. ובעומק, החסרון במהרהר אחר רבו הוא, שאין לו ביעותותא מרבו, שהרי אם היה לו הפחד כראוי לא היה מהרהר, שהביעותותא מסלק ההרהור.

בתשעה באב נולד משיח. עומק הדבר, שזמן לידתו - חבלי הלידה, הינו בזמן של בעתה צער ופחד. כלומר, יש כאן צירוף של שלשה מצבים של פחד ובעתה - היום, הזמן, והמציאות. יום תשעה באב, זמן של חבלי משיח, ומציאות של חבלי לידה. מצד כך יש גם הקבלה בין ייסורי הולדת הנקראים בשם 'צירי לידה', לזמן שבו נולד המשיח הנקרא 'בין המצרים'.

ההבחנה בשם הכולל 'חבלי', שבו נקרא הזמן הקודם ללידה 'חבלי לידה', והזמן הקודם לביאת המשיח 'חבלי משיח', הינו מלשון 'חבל'. עומק הדבר, שכן העובר מחובר לאמו בחבל הטבור, וההכנה לקראת הלידה כוללת בתוכה את תהליך הפרדות העובר מאמו. שעד כה היה בבחינה של 'עובר ירך אמו' ששניהם אחד, ולאחר הלידה נחתך מאמו ונפרד לדרכו. תהליך הפרדה זה הוא מהות הייסורים של האם קודם הלידה. מצד כך הרי הם נקראים בשם 'חבלי לידה', כלומר, תהליך הפרדה וניתוק החבל שבין האם לוולד².

ואולם, קודם לידתו כשהוא מחובר לאמו, אותו חבל הטבור הוא גופא הדבר המחובר ומצרפו לאמו, וכדברי חז"ל (ויק' יד, ח) שבשעה שיוצא הולד לאוויר העולם, נסתם הפתוח, היינו מקום האכילה מחבל הטבור, ונפתח הסתום, היינו מקום פיו. כלומר, הפה שהוא מורה על עצמיותו של הוולד, ומקיימו לאחר לידתו שממנו אוכל ונושם, אינו מקיימו כאשר נמצא במעי אמו. לעומת זאת, חבל הטבור הינו ההיפך הגמור מעצמיותו של הוולד והוא מורה על צירופו וחיותו מאמו, הוא הדבר המקיימו במעי אמו. ולאחר הלידה, אזי מתהפך הדבר, והפה שהיה סתום נפתח, ומתחיל לקיים את חיותו של הוולד באכילה

הפסוק (ישעיה ס, כב) 'אני ה' בעיתה אחישנה', וכידוע דרשת חז"ל (סנהדרין צח.) זכו אחישנה, לא זכו בעיתה. כלומר, כאן המילה 'בעיתה' מלשון 'עת' - משמעות של 'זמן' ושעה. לפי זה המילה 'בעת' הינה נוטריקון ב-עת, היינו שני עיתים, עת אחת נקראת 'בעיתה', והעת השניה נקראת 'אחישנה'.

ויש להתבונן מה השייכות של שתי משמעויות אלו בשורש המילה 'בעת', שמחד הוא מורה על הפחד והבעתה, ומאידך הוא מורה על הזמן ו'עת', אשר לכאורה אלו שתי מושגים שונים לגמרי.

אבל בעומק יש להם יחסיות גמורה זה לזה, שכן מהות החילוק בין שתי הזמנים הללו של בעיתה ואחישנה שהם שני המהלכים בהם יכול לבוא אורו של משיח, הינו חבלי משיח, שכן אם לא זכו ואזי יבוא המשיח 'בעיתה', יהיו חבלי משיח. אך אם זכו ויבוא במהלך של 'אחישנה', ממילא יתבטלו חבלי משיח.

לפי זה ברור היחס בין שתי המושגים הללו של בעתה מלשון עת ובעיתה מלשון פחד. שכן הגדרת הבעתה הוא הפחד והמורה, וככל שהצער והייסורים גדלים כך גדלה הבעתה, והצער הגדול הקיים בבריאה הוא חבלי המשיח, שבו מזדקק העולם עד דק לקראת אורו של משיח, כדמיון חבלי הלידה שהינם הצער הגדול של האשה המכין אותה לקבלת הוולד. ונמצא שהמהלך של ה'בעיתה' שבו מתקיימת המציאות של החבלי משיח, הוא הגורם ל'בעתה' הגדולה, שהוא הפחד הגדול והנורא שיהיה בחבלי משיח. וזמן הבעיתה הוא זמן הצער המביא לפחד, שנעשה בשרו של האדם חידודין חידודין.

מצד כך אמרו חז"ל (ירושלמי ברכות פ"ב ה"ד)

² גם ביציאת העובר מרחם אמו מצינו שתי בחינות של זמנים, יש שמבעט ויוצא קודם זמן, זוהי היציאה המקבילה ל'אחישנה', שמחיש את יציאתו. ויש שיוצא בזמנו, ובהקבלה למשיח 'בעיתה', וכאן אין את הבעיטה, אלא שעובר את התהליך והזיכור ואחר כך יוצא בזמן שנקבע לו.

בחבל הטבור. מבחינת ה'אימתא' הרי הוא במציאות של אימה ופירוד, אך מבחינת חבל הטבור הוא מחובר לאמו בעבותות של אהבה. לפי זה בהקבלה של חבלי הלידה לחבלי המשיח, אזי בעיקבתא דמשיחא יגדל הצער והפחד, ובאותו הזמן עבודתנו היא התקווה והציפיה, כפי שנוהגים לומר בכל יום 'אני מאמין באמונה שלמה בביאת המשיח, ואף על פי שיתמהמה עם כל זה אחכה לו בכל יום שיבוא', וכן נאמר (בראשית מט, יח) 'לשועתך קויתי השם', וכידוע מדברי הרמח"ל (דרוש הקיווי), שהתקווה והקיווי הוא מלשון קו, חוט המקשר.

הרי שבאותו חבל יש שתי בחינות. כאשר יש תקווה אזי הוא בבחינת 'חבל הטבור' והחוט המקשר בין בני ישראל לאביהם שבשמים - עבותות האהבה. אך כאשר ח"ו אין תקווה, ובנ"י אינם מצפים לאביהם שבשמים, אזי אותו החבל נהפך להיות בבחינת חבלי לידה מלשון חבלה.

וזהו החילוק שבין שתי המהלכים של ביאת המשיח. במהלך של ה'בעיתה' הרי שיש זמן מסויים שבו יבוא המשיח. באופן זה הצפיה והתקווה הינה למשיח, אך איננה באופן של 'אחכה לו בכל יום שיבוא', אלא 'אחכה לו' בסתם, היינו, הצפיה היא לעצם המציאות של הבעיתה, ולא שיבוא בכל יום גם בלא הזמן שנקבע מקדמא דנא. לעומת זאת במהלך של 'אחישנה', הרי שבכל יום יש את הבחינה שאותו היום הוא הזמן המסוגל לביאת המשיח, שכן במהלך זה אין יום מסויים המסוגל לביאתו, ובכל יום ויום יכול הוא לבוא.

וממילא, כאשר אנו נוהגים בהנהגה של 'אחכה לו בכל יום שיבוא', שזו שלמות התקווה והצפיה, אזי החבל נעשה בבחינה של חוט המקשר - עבותות אהבה. וזהו ה'זכו' שאזי יבוא המשיח במהלך של אחישנה, שבו אין

שתיה ונשימה, ולעומת זאת חבל הטבור שקיימו עד כה, נסתם ונעלם, ובכך הולד עומד ומתקיים בזכות עצמו [אמנם עדיין צריך הוא לאמו בבחינה מסויימת, כגמול עלי אמו, אך אף כאן, יניקתו היא מהפה ולא מחבל הטבור].

הפיכת חבלי הלידה לעבותות האהבה בעיקבתא דמשיחא

מעתה יתבארו דברי הגמרא הנ"ל, וכפי שהובא שישנם שלשה בחינות של ביעתותא - איגרא ולילה, רבו, ושכינה. וישנה בחינה נוספת של אימתא דמריה.

הובא לעיל, שהביעותותא יוצרת פחד, שבצד הקלקול גורמת לנסיגה לאחור, ובצד התיקון גורמת לחיבור בבחינה של עבותות אהבה. ולאחר שנוצר חיבור זה של עבותות אהבה, מגיע המדרגה העליונה של ה'אימתא דמריה', שהיא מציאות של 'אנא מפניך אברח', שבו האדם הינו כעובר במעי 'אמו' - 'אימתא', ואין לו לאן לברוח ש'מלא כל הארץ כבודו', כאותו הולד הנמצא במעי אמו שאין לו לאן לברוח.

כעת יובן מהלך הדברים. הרי יצירת הולד נעשית על ידי חיבור של אביו ואמו בבחינה של עבותות אהבה, ומכח כן נוצר הולד ונמצא במעי אמו ומחובר לה בחבל הטבור. אלא שבאותה מציאות של חיבור אב ואם יש גם בחינה של ביעתותא ופירוד, שכן תחילת חיבורם הינו בהשרת הבתולים, וכידוע שחרדה מסלקת דמים אך ביעתותא יוצרת הרפיית דמים. אם כן נמצא שאותו החיבור שבו יש השרת בתולים ומתגלה הדם בתולים, יוצר גם בחינה של עבותות אהבה אך גם בחינה של ביעתותא ופירוד.

מחיבור זה שביניהם נוצר מציאות הולד, וולד זה כשהוא במעי אמו מתגלה אצלו שתי בחינות. בחינה אחת היא 'אימתא דמריה עליה', והבחינה השניה הוא מה שמחובר לה

ה' אשר אמרנו בצילו נחסה בגויים' (איכה ד, כ). כלומר, גילוי הבעיטה במדרגת הזמן, הינו בהיווצרות הבועה מכח רוחו של משיח, שמכח אותה בועה מושלך הדבר לנקודת הסוף, לעיקבתא דמשיחא, ששם הוא עיקר מקום הבעתה. ושם אם זוכה נהפך ה'בעת' והבעתה ל'עבת', עבותות אהבה ותקווה.

הפחד מסלק את ההרהור

כידוע, ישנם שתי בחינות של העדר ידיעה, ישנה את הבחינה העליונה שבה האדם יודע שאינו יודע, וכדברי רבותינו 'שנדע שלא נדע', והיא תכלית הידיעה והמדרגה העליונה, שנדע את הדבר שאין אנו יכולים להשיג כלל בהשגתו את מדרגתו יתברך שמו. זהו העדר ידיעת העליון שבו האדם מבטל דעתו לבורא, ותכליתו 'שנדע שלא נדע'.

אכן ישנה גם בחינה אחרת - 'שלא נדע תחתון'. בבחינה זו האדם נופל מן הדעת ונמצא למטה ממנה. גם כאן אין לו ידיעה, אך בבחינה זו אין לו ידיעה על כך שאכן אין לו ידיעה, זהו הנפילה מן הדעת, שאינו נמצא כלל במדרגת הדעת טוב ורע, וזהו העדר מוחלט של הדעת.

הדוגמה הפשוטה לכך היא שיכור שנמצא למטה מן הדעת. מטעם זה הרי הוא פטור מן התפילה כיון שאינו יכול לעמוד בפני המלך, והוא התגלות של העדר המוחלט של הדעת.

מעשה יש להתבונן בדברי הגמרא שהובאו לעיל. הגמרה דנה איך היה מותר לרב יהודה לאחוז באמה ולעשות מי רגלים, והרי יש לחוש שמא יבוא לידי הרהור ושכבת זרע לבטלה. ועל כך מביאה הגמרא, בעיתותא מסלק הרהור, וכדמצינו בבולשת שנכנסה לעיר שבשעת מלחמה כל החביות שבה מותרות, כיון דבעיתו מפחד המלחמה.

בפשטות, אין קשר מהותי בין הנידונים,

חבלי משיח. אך כאשר ח"ו לא נוהגים בבחינה זו, אלא רק בבחינה של 'אחכה לו' גרידא, כאן יש חסרון בתקוה והצפיה, וזהו ה'לא זכו' שבו יגיע המשיח במהלך של ה'בעיתתה', ובמהלך זה יהיו חבלי המשיח, שבהם יתרבו הייסורים, וייהפך החבל להיות בבחינה של חבלי לידה, לשון חבלה.

כאשר האדם נוהג בהנהגה של 'אחכה לו בכל יום שיבוא', ובבחינה של 'לישוועתך קויתי היום', הגדרת הדבר הוא 'ציאה ממדרגת הבעיתתו וחיבור למדרגת 'אחישה', וממילא אותם חבלי משיח נהפכים להיות חבל של תקוה, 'את תקות חוט השני הזה' וגו' (יהושע ב, יח). ואותו החבל שנהפך מחבלי לידה ומשיח לחבל של תקוה, בבחינת 'חבלים נפלו לי בנעימים' (תהלים טז, ו), הוא שיוצר מציאות של חיבור ועבותות אהבה.

זהו עומק החיבור שמצרפים כבר בעקבתא דמשיחא, שמצד אחד יש את הפחד והבעתה, ומצד שני מתגלה התקוה שהוא החוט המקשר ועבותות אהבה כמו שנתבאר.

רוחו של משיח יוצרת את הבועה שמשליכה לסוף

מעשה יבואר הגדרת הדברים שהובאו לעיל, שממציאות הבעיטה נוצרת בועה, ואותה בועה מסלקת ומרחיקה את הדבר עד הנקודה האחרונה, ובסדר האותיות עד האות ת'.

הנה, עיקר הבעיטה המתגלה במדרגת הזמן הינה בסוף ימות עולם, בעיקבתא דמשיחא. והנה, שורש הבועה נוצרת מחמת תנועה של הרוח במים, שכן המים כשלעצמם אין בהם בועות, ורק בהצטרפות הרוח נוצרות הבועות. גילוי הרוח בבריאת העולם הינו בפסוק (בראשית א, ב) 'ורוח אלוקים מרחפת על פני המים', אומרים חז"ל (ב"ר ב, ד) רוח אלוקים הוא רוחו של מלך המשיח, 'רוח אפינו משיח

אותה ביעתותא, כאשר האדם נמצא במצב שיש לו ביעיתותא דמריה עליה בכל מקום, ממילא בטל אצלו הרהור ומסתלק.

ובעומק, הרי שביעתותא זו היא גם הגורמת לתקווה למשיח, שכן בעוונותינו בטבע האדם שמחמת אריכות הגלות וקושי הזמן, הוא נופל להרהור וסובר בליבו שלפי החשבון כלו כל הקיצים ומשיח בן דוד לא בא, והרהור זה מביאו לאבד תקווה, וגורם למציאות של 'לא זכו' בעיתה. אך הביעתותא בעיקבתא דמשיחא שבסגולתה לבטל את הרהור, מסלקת גם הרהור זה, וחוזר התקווה, ומכח התקווה וה'אחכה לו בכל יום שיבוא' באה המציאות של 'זכו' אחישנה, ויבוא המשיח שאחריו יהיה תכלית הידיעה שנדע שלא נדע.

בהקבלה זו, במה שנתבאר בגמרא שאסור לאדם לאחוז באמתו שמא יבוא לידי הרהור, והביעתותא מסלק את הרהור. נמצא שההרהור הוא הכח הפוגם באות ברית קודש, וכנגדו, הכח הפנימי להנצל ממנו הוא הביעתותא. ומדרגת הביעתותא הוא הביעתותא המתגלה בעיקבתא דמשיחא, והוא הביעתותא דמלחמה כענין הבולשת, וכמאמרם ז"ל (ב"ר מב, ז) אם ראית מלכיות מתגרות זו בזו, צפה לרגלו של משיח. וכן הוא במדרגה שהובאה בגמרא מדרגת הביעתותא של איגרא ולילה, שזו המדרגה של 'תשת חושך ויהי לילה', שהוא העולם הזה שדומה לחושך, והזמן שלפני המשיח נקרא 'אילת השחר', היינו סוף הלילה לפני התחלת היום. אבל יתר על כן, הוא הביעתותא של רביה, שגם כן בעיקבתא דמשיחא נפחת, והולך ונחלש, כדברי הגמרא שיהיה מציאות שבה 'חכמת חכמים תסרח ויראי חטא ימאסו'. וממילא לא נותר אלא 'אימתא דמריה עליה'

והגמרא הביאה את הנידון בבולשת רק כדוגמא בעלמא שכאשר האדם מבועת ומפוחד אינו בא לידי מעשה. אלא שאם כן יש לעיין, שהרי הנידון במי שאוחז באמה אינו רק על מעשה, ואפשר שלא יבוא לידי מעשה אבל יבוא לידי הרהור, ומצד כך לבד יש לחוש לשכבת זרע לבטלה. ואולם נראה שהדמיון הוא במה שהנידון בבולשת שנכנסה לעיר הוא לענין חביות היין, ולכאורה היין מביא לידי שיכרות וכאשר האדם שיכור ממילא בטל אצלו הרהור. אלא שכאן יש כבר ביטול אחר של הרהור, והוא פחד המלחמה, ואינם צריכים ליין כדי לבטל את הרהור. ומכאן למדה הגמרא שכמו כן כאשר יש לאדם אימה, ממילא לא יבוא לידי מציאות של הרהור, היינו עצם המציאות של הפחד מדבר מסוים, גורם לביטול הרהור, ולא רק לביטול מעשה.

הביעתותא בעיקבתא דמשיחא גורם לביטול הרהור

והנה, הדברים ידועים שבעקבתא דמשיחא ישנה בחינה של סילוק הדעת, כאותה בחינה של שיכור שנפל ממדרגת הדעת, העדר מוחלט של הידיעה. אבל מיד שיבוא משיח, הכל יעלו לתכלית הידיעה שהיא 'שנדע שלא נדע'.

נמצא אם כן שהביעתותא של ימות משיח, בעומק הדברים יוצר את אותה המציאות של ביטול הרהור, ובכך מכין את האדם למדרגה העליונה דלעתיד לבוא, מדרגת ה'שנדע שלא נדע'.

ודייקא מציאות זו נעשית ונצרכת דוקא בעיקבתא דמשיחא, שכן כידוע מדברי רבותינו, באותו הזמן של עיקבתא דמשיחא חוזרים ומתגלגלים כל הדורות שקלקלו - דור ההפלגה, סדום, ודור המבול, פריצות, וכן על זה הדרך. הכח לעמוד מול כל אותם קלקולים, ובפרט הקלקול של הפריצות, הוא על ידי

אימה - מדרגת האם, בעיתותי - מדרגת האב

עד כה נתבאר המהלך של 'אימתא דמריה עליה', שהוא כבחינת עובר במעי אמו, 'אנא מפניך אברח' שבו הבעיותה מביא את האדם לעבותות האהבה ומקשרו, כענין העובר שדבק באמו ואין לו לאן לברוח.

מצד כך, שורש הדבר במדרגת האם, שהוא כעובר במעי אמו. ואולם, עיקר המורא של האדם הינו מאביו, כמבואר בפסוק (ויקרא יט, ג) 'איש אמו ואביו תיראו', וכמו שהביא רש"י (שם) שבמורא הקדים אמו לאביו שגלוי לפניו שהבן יירא מאביו יותר מאמו. כלומר, עיקר האימה והפחד, מתגלה דייקא באב ולא באם.

לפי זה הגדרת הדברים, שה'אימה' היא במדרגת אם, אך לעומת זאת ה'בעיותות' במדרגת אב. הדוגמה השורשית לכך, הם האבות הקדושים, שאין קוראים אבות אלא לשלשה, אברהם יצחק ויעקב (ברכות טז:). והעיקרי שבהם הוא אברהם אבינו, שיש בו את האותיות 'אב' - 'אב-רהם', הוא האב לאבות שאחריו יצחק ויעקב.

אומרים חז"ל (מ"ר נט, י) בת היתה לאברהם ו'בכל' שמה. ומשורש זרעו של אברהם, מתגלה שבעים נפש. לפי זה ההגדרה של 'בעת' מצד אברהם הוא, 'בת-ע', שהוא השורש של 'בת היתה לו לאברהם ובכל שמה', ושורש התולדה שנוולד מאברהם הוא השורש 'לע', שהינם שבעים נפש מצד התיקון, וכנגדם שבעים אומות דעשיו מצד הקלקול.

כפי שהובא המילה 'בעת' מורה על הבועה שמושלכת עד נקודת הסוף, עד האות ת'. שורש אותה בועה, מתנועת הרוח במים, ובהקבלה לאדם הוא הטיפה שנמשכת מן המוח ועל ידי האות ברית קודש נהפכת להיות

בועה שמתפרצת, בבחינת בעיטת האיש שקורעת את בתולי האשה.

זהו 'בת' היתה לאברהם אבינו ובכל שמה, 'בת' מורה על הבעיטה שמשליכה מנקודת ההתחלה לנקודת הסוף, מהב' עד לת' - נקודת הסוף בסדר האותיות, והוא שורש מציאות הבעט באות ברית קודש במדרגתו של אברהם אבינו.

וכידוע מדברי חז"ל, 'אבא יסד ברתא', היינו יסוד הברתא היא ע"י האב, שמכח האב נעשה מציאות הבת. וזהו שורש הבעת המגלה מכח מדרגת האב שמכחה נוצרת הבועה שמתפשטת עד ת'.

עיקר שורש ההולדה דאברהם אבינו - יצחק, לשון שחוק

והנה נתבאר בגמרא, שהביעותותא מוליד סילוק של הרהור. וכידוע, שמציאות ההולדה שעל ידי האב נעשה על ידי הדעת, שאין קישוי אלא לדעת. נמצא אם כן ששורש ההולדה הינו מכוח הרהור והדעת שעל ידו נעשית ההולדה. אבל כאשר מתגלה הביעותותא, אזי מתגלה הנקודה שלמעלה מן הרהור.

ביאור הדברים, שמצד אחד אין קישוי אלא לדעת, וכוח ההולדה הוא הדעת, ומצד כך הביאה נקראת בשורש 'דעת' כמו שנאמר (בראשית ד, א) 'והאדם ידע את חווה אשתו'. אך מצד שני, יש בו גם את קלות הדעת, וזהו שורש תקנת עזרא כפי שמבואר בגמרא (ברכות כב:), שהביאה באה בקלות הדעת בבחינת שחוק. כלומר, מצד אחד תחילתו בהרהור, אך מצד שני מגיע לכדי שחוק וקלות ראש.

ואולם, בשורש ההולדה באברהם אבינו מתגלה הדבר שנעשה למעלה מן הדעת, וכפי שהובא 'בת היתה לו לאברהם אבינו', והבת

ההולדה. מצד כך, כאשר מתגלה הניסיון של אברהם בעקידת יצחק שם נאמר (בראשית כב, יב) 'כי עתה ידעתי כי ירא אלוקים אתה'. ובעומק, יראה זו היא הביעותותא שמסלק את ההרהור. ודייקא מתגלה במדרגת עקידה שעקד אברהם אבינו את יצחק בנו, בבחינת ישחק. וכל מעשה העקדה הפך להיות שחוק, שכן אברהם אבינו סבר שמצוותו לעקוד את בנו ולהעלותו לעולה, ולאחר מכן הקב"ה אומר לו 'אל תשלח ידך אל הנער ואל תעש לו מאומה', כלומר, כאן מתגלה שהכל הופך להיות שחוק וקלות ראש. וזהו ההרהור דברים היה לי להרהר ולא להרהר, היינו, שסילוק ההרהור נעשה מחמת עצם מציאות העקדה שנהפכה לשחוק.

מקום העקידה במקום השכינה

כפי שנתבאר ישנם שלשה מדרגות של ביעותותא ואימה, ביעותותא דרביה, ביעותותא דשכינה, ואימתא דמריה. שלשה מדרגות אלו נתגלו בעקידה. ה'ביעותותא דרביה' התגלתה קודם לעקידה שחשש יצחק מאברהם אבינו שמא יקשרנו.

ה'ביעותותא דשכינה' מתגלה במקום העקידה שהיה דייקא בהר המוריה, כפי שאומר הקב"ה לאברהם (בראשית כב, יד) 'בהר השם יראה', ובהגיעו סמוך להר נאמר (שם כב, ד) 'וירא את המקום מרחוק'. 'הר השם יראה', הוא מקום השכינה.

ו'האימתא דמריה' מתגלה בשעת העקידה, כאשר מגיע אברהם להקריב את יצחק על גבי המזבח, ועכשיו אפרו של יצחק צבור על גבי המזבח תמיד, אז מתגלה בעומק מכוח ההארה הזו של העקידה, שלא רק שיש שם ביעותותא דשכינתא, אלא המדרגה שלמעלה ממנה, מדרגת ה'אימתא דמריה עליה', היינו המדרגה שבה הקב"ה נמצא בכל מקום, ובכל מקום

מורה על הבועה שמתפשטת עד הת', היינו ששורש הדבר נעשה למעלה מן הדעת.

לפי זה מה שנאמר שביעותותא מסלק הרהור במהלך האב, אינו כמהלך האם שבו הפחד הוא שמסלק את ההרהור. אלא שורש הביעותותא שמתגלה באב מגיע מסיילוק הרהור, מהשחוק והקלות ראש, שהוא שורש המדרגה דאב. מצד זה, עיקר תולדתו של אברהם הוא יצחק, 'אלה תולדות אברהם, יצחק', יצחק מלשון שחוק, הוא השחוק והקלות ראש שהוא שורש ההולדה דאב.

ובעומק, הרי על אברהם נאמר 'מגן אברהם'. אומרת הגמרא (פסחים קט"ז:) אמר הקב"ה לאברהם אבינו 'והיה ברכה', כך חותמים ואין חותמין בכולם. כלומר, חותמים את מטבע הברכה אבל חותמים את ימות עולם, 'מגן אברהם' זה שורש הסיפא של ימות עולם, 'מי העיר ממזרח צדק' (ישעיה מא ב), זהו אברהם, אל תקרא 'העיר' אלא 'האיר' (ב"ר ב, ג). כמו שהיה ככה בהתחלה, כך יהיה לבסוף 'אילת השחר' שהוא חוזר ומאיר.

נמצא שמכוחו של אברהם אבינו מתגלה הסיפא של ימות משית. בעקידת יצחק פותחת התורה ואומרת 'אחר הדברים האלה', מביא רש"י מדברי חז"ל, אחר הדברים האלה הרהור דברים היה לי להרהר ולא להרהרתי, ודייקא נאמר ביחס לעקידת יצחק, שכן שורש לידת יצחק היא הביעותותא שמסלקת את מציאות ההרהור.

נמצא אם כן, שישנם שני מהלכים בשורש תולדתו של אברהם, יש את המהלך של הביעותותא המתגלה בשורש לידת הבת של אברהם ש'בכל שמה'. ויש את המהלך השני שעיקר תולדתו של אברהם הוא יצחק מלשון ישחק, ששחוק וקלות ראש שהוא שורש

מתגלה ההארה של האימה.

ודייקא עיקר גילוי זה שמתגלה מדין בכל מקום שהוא נמצא, מדין אברהם אבינו, היה בארץ ישראל - 'ארץ אשר תמיד עיני השם אלוקיך בה' (דברים יא, יב). ולכן ביצחק שהוא עולה תמימה, מצינו שאומר לו הקב"ה 'אל תרד מצרימה' (בראשית כו, ב). ויסוד הדבר מדין אווירא דארץ ישראל מחכים, ארץ אשר עיני השם אלוקיך בה, עיני העדה, חכמי העדה.

אבל לעתיד לבוא, כשיתגלה המדרגה השלמה, 'אני השם בעיתה אחישנה', ויהיה הארת המשיח בעולם, על זמן זה אמרו חז"ל (גיטין נז.) עתידה ארץ ישראל שתתפשט לכל הארצות כולם, ארץ הצבי. כלומר, מה שעכשיו הגילוי הוא במדרגת 'ארץ אשר עיני השם אלוקיך בה', אימתא דמרא עליה, היינו, שעיקר המדרגה מתגלה רק בארץ ישראל, לכשיושלם המדרגה השלמה של 'אני השם בעיתה אחישנה', אז יתגלה המדרגה שהגילוי של הקדוש ברוך הוא נמצא בכל מקום.

ומה שנאמר בפסוק (שמות כ, כא) 'בכל המקום אשר אזכיר את שמי אבוא אליך וברכתיך', שהוא מכוון לבית המקדש - לבו של ארץ ישראל, לעתיד לבוא, שעתידה ארץ ישראל שתתפשט לכל הארצות כולם, אזי תהיה בחינה זו של 'בכל המקום אשר אזכיר את שמי' בכל הארצות כולם. ולא רק במדרגת אימתא דמריה במדרגת של אם, אלא במדרגה העליונה מדרגת האב.

שורש הולד מצד אביו באות ברית קודש

והנה, אותו הוולד ששורשו מצד אמו נמצא ברחם אמו, וכפי שנתבאר ענינו שאין לו מקום לברוח לבד מלברוח לאותו מקום שבו

הוא נמצא. שורשו מצד אביו הוא באות ברית קודש, שאמנם יסודו מהדעת שבמות, אך עיקר פעולתו באות ברית קודש. מטעם כן, עיקר סילוק ההרהור שמתגלה מכוח הביעותותא שעליה דנה הגמרא, מתגלה כאשר הוא אוחז באות ברית קודש שמעורר את המחשבה, ששם שורשו מאביו, ושם עיקר מדרגת ביעותותא זו.

וכמו שהובא, באותו מקום של האות ברית קודש, שם עיקר הדבר שאביו טובע מאמו, ושם עיקר המדרגה שמתחברים זה לזה בעבותות אהבה. ומאותו מקום שהוא שורש הקלקול, והתועבה, שהתועבה בה נמצא במדרגת בהמה, הוא המקום שבו מונח עומק נקודת התיקון.

והנה המדרגה התחתונה היא התועבה, כפי שאמרו חז"ל במי שבא על הבהמה 'תועה אתה בה', וכידוע בהמה בגימטריה נ"ב, שהוא הגימטריה של 'בכל' - בת הייתה לו לאברהם ובכל שמה. מצד כך, מצינו אצל אברהם אבינו שנאמר (בראשית יט, כז) 'וישכם אברהם בבקר ויחבוש את חמורו', ואמרו חז"ל (ב"ר נה ח), גדולה אהבה שמקלקלת את השורה. לעומת זאת מצד הקלקול מצינו אצל בלעם שאומר הכתוב (במדבר כב, כא) 'ויחבוש את אתונו', וידועים דברי חז"ל, שהיה בא עליה, ככתוב (שם ל) 'אנוכי אתונך אשר רכבת עליי מעודי'.

לפי זה התיקון דאברהם מתגלה דייקא באותה הבחינה של בת הייתה לו לאברהם ובכל שמה, 'בכל' בגימטריה 'בהמה'. כלומר, מדרגתו של אברהם אבינו שהיה תיקון לבא על בהמה במדרגת התחתונה של בלעם, דבר והיפוכו.

מצד הקלקול של תועבה, 'תועה אתה בה' שנאמר בבלעם, שבא על אתונו. מהות המילה 'אתון' הינה מא' ועד ת'. בלעם היה בכחינת יודע דעת עליון, מקביל למשה רבנו. על משה

שאין בו צורה.

זהו הגדרת שורש ההארה של 'עני ורוכב על חמור', אל תבט אל חומריותו, אלא אל פשיטותו. פשיטותו היינו שאין בו הרהורי דברים, דבר פשוט בלא מחשבה וספיקות.

אברהם אבינו קרא לבית המקדש בשם 'הר'. כל הרהור נקרא כן מלשון 'הר - הר'. שני הרים הם הר המוריה והר סיני. עיקר הר המוריה והר סיני הם שורש הרהורים המתגלים, צירוף של שתי הרים וטחינתם זה בזה.

אבל שורש ביטול ההרהור כפי שנתבאר הוא במדרגת הביעותיות, אחר הדברים האלה שהיה לי להרהר ולא הרהרתי. מכוח כך הוא מגיע למדרגה של הבעיית דתיקון, וממילא היא מתקנת את ההרהור דברים. ואז מתגלה ה'עני ורוכב על חמור', אל תבט על חומריותו, אלא אל פשיטותו. כי הביעותיות סילקה את המורכבות של ההרהור וגילתה את הפשיטות.

זהו הצירוף העמוק של מדרגת הבעיית והאחישנה, האחישנה היא בוודאי בלי דעת, כי הרי איננו יודעים מתי האחישנה. אבל הבעיית לכאורה היא מחשבי קיצים, שיש בהם מציאות של הרהור. אבל בעומק, כאשר מצטרף האור של הבעיית עם האור של האחישנה, על ידי הבעיית נעשה הביעותות של סילוק ההרהור, ולא רק במדרגת האם כמו שהוזכר, אלא יתר על כן במדרגת האב, שהשורש של האב בעומק מבטל את ההרהור מתוך עצמו, שאין אפילו ביעותותא.

כלומר, מכוח מדרגת האם, הביעותותא ועבותות הם באותו מקום. אך מכוח מדרגת האב, נסתלק הביעותותא באופן שאין כלל מציאות של הרים. היינו, ההרים יוצרים ביעותותא תחתון מצד מדרגת איגרא ולילה. מצד כך 'ויחבש את חמורו', בבוקר ולא

רבנו נאמר (מלאכי ג, כב) 'תורת משה עבדי', מא' עד ת' כל התורה כולה. בלעם לעומת זאת הוא הקליפה של משה רבינו, הוא מא' עד ת' דקלקול.

אבל בפרטות לעניינינו דידן השתא, אצל בלעם מתגלה הפך הבת מ-ב' עד ת', מדרגת בת הייתה לו לאברהם ובכל שמה. בלעם תובע את אתונו, ובאתון הרי לא מתגלה עבותות אהבה, אלא מתגלה ה'תועה אתה בה', תועבה. זה הצד שמתגלה מהצד התחתון. אבל אצל אברהם אבינו שמדרגתו האהבה דתיקון, אזי גם מדרגת החמור שלו, שזה המדרגה התחתונה, חמור מלשון חומר, שם מתגלה הבחינה העליונה, כפי שנאמר על המשיח (זכריה ט, ט) 'עני ורוכב על חמור'. ואמרו חז"ל (סנהדרין צח). זכו, על ענני שמיא, לא זכו, עני ורוכב על חמור. היינו, אם זכו, ואזי יבוא המשיח במהלך של 'אחישנה', גם אופן בואו יהיה בצורה של ענני שמיא. כלומר, רוחות הנושאים את המים, צירוף הרוח למים היוצר בועות.

אך אם לא זכו, יבוא באופן של עני ורוכב על חמור. כלומר, גם כאן מתגלה הבועה, אבל בועה מהצד הקלקול של החמור, בהמתו אתון דבלעם. אבל שורש עני ורוכב על חמור ממדרגתו של אברהם אבינו בבחינת 'ויחבש את חמורו', גדולה אהבה שמקלקלת את השורה, 'ויחבש' מלשון איחוד עבותות אהבה.

ויתר על כן, כידוע מדברי המהר"ל, שאפילו כשמתגלה המדרגה התחתונה בלא זכו, עני ורוכב על חמור, אל תבט אל חומריותו מלשון חומר של חמור, אלא הבט אל פשיטותו. שכן היסוד הידוע, שיש חומר ויש צורה, הצורה היא שורש הצורות, שורש הצרי לידה, שורש ההרכבה. לעומת זאת, החומר הוא הגולם

היינו מדרגת ביעיתותא שמסלקת את ההרהור מדין מדרגת האב למעלה, ומתפשטת ומאירה לבת הייתה לו לאברהם ובכל שמה, גימטריה בהמה, תיקון החמור, פשיטותו, שורש מדרגת הבהמות המוקרב בבית המקדש. מצד כך הוא גורם לסילוק של כל מציאות החטאים.

עיקר הקורבנות שיש בבית המקדש, הוא קרבן העולה שעולה כליל לה'. העולה מכפרת על הרהורי הלב. ובעומק, הכפרה על ההרהור נובע מכוח הבעיטות שהיה לי להרהר ולא הרהרתי.

המדרגה השלמה הוא, כאשר האדם חש בכל עת ובכל שעה את מציאותו יתברך שמו בכל מקום, זהו עומק סילוק ההרהור הגמור, הביעותותא הגמור שמביא לסילוק מוחלט של מציאות של עירוב, על ידי שהוא כבר אינו מהרהר כלל, וממילא הוא כבר גם אינו נבעת, ב-ת, כי אין לו ממה לפחד. ועל ידי כן, יתגלה בעומק השם אחד ושמו אחד בכל מקום. אימתא דמריה עליה, אימתא דאב, אור אינסוף הממלא את כל המקום כולו.

בלילה. וכן אמרו חז"ל (ברכות מג.) אל יצא אדם יחידי בלילה, שלא יהיה ביעיתותא. אבל כשמתגלה התיקון השלם של מדרגתו של אברהם אבינו ה'אב-רם', אז מתגלה לא הלילה וביעותותא, ולא רבו ולא רק השכינה בבחינת 'הר השם יראה' - מרחוק, אלא מתגלה בכל מקום. אבל בכל מקום מתגלה המדרגה מצד כך שאין הרהור דברים בכל מקום, כי כשאורו של הקדוש ברוך הוא מתגלה בכל מקום, זהו אור אינסוף שלמעלה מן ההשגה, המבטל כל מציאות של הרהור.

זוהי אם כן שלימות מדרגת הביעותותא דתיקון. מצד אחד הוא מצטרף לבעיתה אחישנה כמו שנתבאר, נבעת ממקום למקום והופך להיות עבותות. אבל מהצד העליון, נתאווה הקדוש ברוך הוא להיות לו דירה בתחתונים, כמובא במדרש (תנחומא, נשא כד), כלומר, הקדוש ברוך הוא נמצא בכל מקום.

ועל כך נאמר, עתידה ארץ ישראל שתתפשט לכל המקומות כולם, ומצד כך בשורש הבמות יש הארה של התפשטות כל העולם כולו. ומעתה, עיקר העבודה במקום בית המקדש שהיא עבודת הקרבנות, היא המדרגה של בהמה דתיקון, הפך התועבה - 'תועה אתה בה', הוא המדרגה המתגלה בבית המקדש. ושורש הדבר התחיל מעקידת יצחק, סילוק הרהור דברים,

סוגיות במחשבה בעת

חשש שיפול, סמוך למעקה וכד'. ועיין פסחים (ג, ע"ב), וברכות (ל, ע"א), ועוד. ופעמים כשנבעת נופל דבר מידו וכד', כמ"ש (ספרא, קדושים, ב) עקצתו עקרב נבעת ונפך מידו על הארץ.

ובעומק, בעת אותיות תבע, והיינו שכאשר תובעים מהאדם דבר גדול לפי ערכו, הוא נבעת. ועי"ז הנבעת נעשה כעבת, קלוע בתוך עצמו כעבותות וכפתלים. עיין רש"י (ויקרא, כג, מ, ד"ה וענף עץ עבת). ומתעב את מה שנעשה לו שעי"ז נעשה כעבת, ודו"ק יחס שורשים אלו, זה לזה.

ועוד. בעת, בע-ת, בע, לשון בעבוע. כי כאשר נבעת, מבעבע, ודו"ק. ותנועת הבעבוע, הוא נענועו בגופו, ומכח כך פעמים זז, או מזיז אבריו, כגון מפיל ראשו, או מנענע ידו ונופל דבר מידו, או כל גופו נופל, או מנענע שפתיו. וכתוב (איוב, ו, ד) רוחי בעוטי אלוה יערכוני. והוא לשון בעתה, וכן לשון רצון, מלשון בעי. והיינו כי שורש בעתה, הוא ברצון שנעשה מבועת. וזהו בעומק עת רצון, היינו כח לדעת את הרצון, ועי"ז יש יכולת לשנותו, והבן.

כתב ברד"ק (ספר השורשים) ערך בעת, וז"ל, ענין בהלה, עכ"ל, עיי"ש כל המקראות שהביא שנאמר בהם לשון בעתה. ועיין אבן עזרא (תהלים, קכח, ג; אסתר, ז, ו) שכתב כן.

והיפך "בעתה", בהלה, כתיב (ישעיה, ס, כב) אני ה' בעתה אחישנה. בעתה - בזמנו, ודבר שבא בזמנו ע"ד כלל אינו בבעתה - בהלה, לעומת אחישנה, יש בו צד בהלה. וכאשר זוכים, זהו אחישנה, אולם בנחת. וכתב ברע"ב (במדבר, ו, ט) וז"ל, דפתע הוא כמו בתע, בחלוף אותיות בומ"ף, דהוא כמו הפוך מלשון בעתה, והיינו דבר המבעית אותו ומכריחו לעשות כן, וזהו אונס, עכ"ל.

וכתב ר' יוסף אבן יחיא (אסתר, ז, ו) וז"ל, והמן נבעת מלפני המלך והמלכה, כי "רעדה" אחזתו, וכו', עכ"ל. ועיין מצודות ציון (דה"י, א, כא, ל). ומתולדת הבעתה, צינון, כמ"ש הרד"ק (מלכים, א, א, א) וז"ל, נבעת ונצטנן וכו', ולא יחס לו, עכ"ל.

ותולדה נוספת, תשישות כח, כמ"ש במצודות דוד (דה"י, א, כא, ל) וז"ל, נבעת - ותש כחו, עכ"ל.

ופעמים נבעת מרעש וכד', ועי"ז נופל, כמ"ש (ב"ק, נב, ע"ב) נפל לפניו מקול הכרייה, עיי"ש. ופעמים נבעת שמא יפול, כגון במקום שיש בו

מדור רל"א שערים

צירוף

ב-ע / ב-ת / ע-ת

ב-ע

במדרגת בטן רשעים תחסר, בחינת רעב, עב-ר. ונפילה זו היא בבחינת ירידה ממדרגת הנהגה ניסית, להנהגת הטבע, טבע, עב-ט. כי הנהגת הטבע היא עביות, שנראה כהנהגה כללית, ואין ניכר הנהגת השגחה פרטית, שהיא הנהגה של דקות. והנחסר הנהגה פרטית, עלול כל חולי ומדוה. ואזי עביות זו נעשה בעבוע, בע - בע.

וע"י נפילתו זו נפל ממדרגת אדם דקדושה למדרגת אדם בליעל, כי ביום מתגלה הראות והדקות, ובלילה נגלה העביות. ולכך העננים המסתירים את האור ונראה כעין לילה נקראים עבים, לשון עביות. ואצל כל אדם יש מקום שהוא בבחינת בליעל, בלי-עול, והוא העקב, עב-ק, מקום שאדם לא חלי ולא מרגיש לרוב עביותו. ואת עביות זו בא יעקב אבינו לתקן יעקב, עב-יק. ועיקר תיקון העביות שבנפש, הוא ע"ש הנ"ל, נעלבים ואינם עולבים, עלב, עב-ל. כי הנעלב ואינו עולב, מבטל עביותו ונעשה דק ועדין. ומאידך יש עבודה של עביות דקדושה שהוא בחינת יעקב חבל נחלתו, כחבל עב שיש בו ג' חוטים. והוא בחינת מצות ג' הדסים בסוכות, הנקראים עבותות. עביות דקדושה. ובנין עביות זו נבנית אצל כל אדם בהיותו עובר במעי אמו, שתחילה הוא טיפה דקה, ונעשה עב, וע"ש כן נקרא עובר, עב-ור. והוא בלוע באמו, עב - ל, ואמו נעשה עבה מחמתו. ומלאך המלמדו כל התורה הוא מכח עביות שם ע"ב, מילוי. ע"ב כנ"ל. וזהו תורתו של יעקב, איש תם יושב אהלים, מעין עובר בתוך אהל.

ואח"כ נושא אשה ונעשה בעל, בע - ל, נעשה לו עביות של צירוף לאשתו.

שרשי התיבות המרכיבות מאמר זה: ערב, עשב, שבע, עזב, עצב, עבד, ארבע, אבעבעת, בעבוע, אלישבע, אצבע, שבע, בלע, בקע, בקעה, גביע, גבעון, גלבע, בצע, בקע, יעקב, טבע, טבעת, בלעדי, בעל, עלב, עבר, עבירה, בעבור, עבט, עברה, בועז, בער, רעב, בערה, תועבה, תועבה, גבעל, מערב, ערב, בליעל, בלעם, טבע, ירבעם, נובע, טבעת, עב, עברי, עיבל, עכבור, עמינדב, עקרב, עקב, צבע, יעיב, מטבע, נבע, נבעית, נבע, עבדיה, עבות, עובר, עובד, עכביש, ענב, בעט, בעת.

הנה נודע שם הוי"ה, יש בו ד' אופני מילוי, והראשון בהם כאשר ממלאים יוד, הי, וי, הי, עולה ע"ב, לשון עיבוי. כי שם הוי"ה עצם, והמילוי עיבוי. והוא השורש לשם בן ע"ב אותיות, היוצא מן הפסוק, ויסע, ויבא, ויט, כנודע. וכל אלו שיש אותיות ע"ב בשמם, כגון יעקב, עב-קי, בעז, עב-ז, עמינדב, עב-מינד, עבדיה, עב-דיה, ינקיתם משם זה.

וכאשר מדרגת ע"ב עיבוי זה הוא במדרגת רצוא ושוב, נעשה בעבוע.

ושורש עיבוי זה הוא השורש לכח עיבוי של רע, כי עצם מילוי אותיות שורשם בשורש לרע, כנודע, מילוי גימט' אלקים, והוא שורש לאלהים אחרים. ובפרטות תחילת כל המילויים, מילוי שם הוי"ה ביודין ע"ב. ושורש הרע נקרא עקרב קשה מנחש כמ"ש בברכות (שכרוך על עקבו מפסיק). עקרב, עב-קר. עביות היוצרת קרירות, שורש לעמלק "אשר קרך". ובנפש זהו אדם בליעל, עב - ליל, חשך עבה כמו שהיה במצרים. ונגלה בנפש כח מבעט, בעט, בע - ט. וכן כח בעתה בעת, בע - ת. וזהו בחינת בלעם, בע - לם.

ונודע שמדרגת נפש, שורש הרע הוא בחינת ערב רב. ערב עב-ר. מלשון עב רע. ועמלק אחד מן ה' מיני ערב רב, ונודע שערב רב גימט' דעת, דעת דקלקול, והוא בחינת בלעם, יודעי דעת עליון. בלעם עב-מל. ושורש קלקול זה נתגלה באכילה מעץ הדעת טוב ורע. ושם נתקלל אדה"ר וחווה, בעצבות. בעצבון תאכלנה, הרבה ארבה עצבונך וגו'. עצב, עב-צ. כי החטא יוצר עיבוי. ולחד מ"ד עץ שאכל ממנו אדה"ר ענבים היה, ענב, עב-ן. ואילו אכל מעץ החיים היה דבק במדרגת מים חיים, נביעה. נבע, עב-ן. היפך ענב, נבע. עץ הדעת, ענב, עץ החיים, נבע. ובאכילתו בעץ הדעת, איבד את שורש החכמה, עץ החיים, ונעשה בער, בע - ר, כסיל.

ופעולת החטא נקראת עבירה, עב-ר. וע"י אכילתו דבק בתועבה, תעב, ת-עב. ומתולדת החטא שנפל ממדרגת בן, שהרי היה יצור כפיו של הקב"ה, למדרגת עבד, עבד, עב-ד. ואז עזב ממנו ית"ש ונתגרש מג"ע. עזב, עב-ז. והבן שעצם העביות הוא גופא העזיבה. ואילו זכה והיה אכילתו מעץ החיים, היה אז בבחינת צדיק אכל לשבע נפשו, שבע, עב-ש עביות דקדושה, כנ"ל. אולם כאשר אכל מעץ הדעת, דבק בקלקול

ב-ת

ועיקר תחלת קדושין אצל בתולה, בת-לוה, ואזי דייקא כורתת לו ברית כמ"ש חז"ל כנ"ל, אין האשה כורתת ברית אלא למי שעשה כלי, כלומר שהיתה אצלו בתולה בתחלה. ואזי קונה שם בית, אשתי ביתי, כנ"ל. וח"ו אם עושה כן באונס, פוגם בה וגורם לה לכושת, בת-שו. ושורש זה נגלה אצל בתואל, בת-ואל, שרצה לעשות בביתו שלא כרצונה, וכן אמרו חז"ל, ע"ש שהיה אונס כל הבנות קודם כניסתן לחופה.

והנה כאשר הבת נעשת בוגרת, בת-גור, בת י"ב שנה קונה בינה - תבונה, בת-נוה. בבחינת בחכמה יכנה בית, ובתבונה יכונן. מכח גילוי מדרגת בת שגדלה נגלה בה התבונה. וכשם שדבר זה נאמר על הבית בפרטות של כל אדם עם אשתו, כן נאמר בכללות על כל בנין העולם, הנקרא "תבל", בת-ל, שכח כינונו הוא מכח תבונה. כי בכללות כל העולם בבחינת בית גדול, וכל בית פרטי הוא בבחינת ביתן. בת-ין. ובבית הפרטי עיקר חיבורו בחדש טבת, בת-ט, שבו הגוף נהנה מן הגוף, כמ"ש באסתר. וכאשר חיבור זה נעשה באופן של קלקול נקרא תועבה, בת, עוה, תועה אתה בה, כמ"ש חז"ל.

ועיקר זמן חיבור דתיקון בזמן בשבת קודש, בת-ש, כמ"ש חז"ל שעונתן של ת"ח משבת לשבת, אשר פריז יתן בעתו, ופרי זה נקרא תבונה, בת-נוה. כי מכח התבונה נעשה תבונה.

ובמקום הוא בימה"ק שקראו יעקב בית, קראו אברהם הר, ונקרא חדר המיטות. ובנפש זה אברהם הר - אבם, וזהו בהרת דתיקון, בת - הר, חיבור עם שרה - בת, בשורשו העליון בחינת הר.

שרשי התיבות המרכיבות מאמר זה: אבות, אביתר, בית, בת, בשת, בתולה, בגרות, בהרת, תבונה, כתב, בלתי, נתיב, צבאות, בראשית, שבת, תבל, בתואל, בתוך, גבות, ביתן, טבעת, טבת, תועבה, משבצת, צבת, נבות, עבות, רבית, שלהבת, תושב, תבונה, בתר, בעת.

הנה בת שורשה באב. והשורש הדק של הבת הראשונה היא חוה, שהויתה נעשת מאדם הראשון, והוא אב לה, כמ"ש על מרדכי, ותהי לו לבת, ודרשו חז"ל לבית. וצורת עשיה זו מתוך תרדמה, כמ"ש ויפל ה' אלקים תרדמה על האדם, ויקח אחת מצלעותיו וגו'. תרדמה זו נקראת בארמית "בת", לן. והרי ששורש כל עשית נקבה - חוה, במדרגת בת. וכאשר נפלה על האדם הוא נבעת, בעת, בת - ע, ושורש בניין הנקבה מבחינת בעתה זו.

וזהו בתר, חילק, כי בת זו נעשה מתוך חלוקה, שביתר את אדה"ר, ולקח אחת מצלעותיו. אולם אח"כ כאשר השיבה לאדה"ר, כמ"ש ויביאה אל האדם, אזי נעשה מבתר - ברית, כי חיבור איש ואשה נקרא ברית כמ"ש (סנהדרין כב ע"ב) אין האשה כורתת ברית אלא למי שעשאה כלי. איש מצד אחד, אשה בצד שני, ו"בתוך" אותיות בת בקרבו, יש את הוית הברית. וכאשר נחסר הארת ברית בתוך, נעשה בחינת בלתי, בת-לי, העדר כח ברית באמצע המחברם.

ובפרטות יותר בין כח הזכר לכח הנקבה נעשה נתיב, בת-ין. נתיב מזה לזו. ומתפרט לל"ב נתיבות כמ"ש חז"ל, ומכחו נעשה ה"לב" של האשה. ועי"ז נהפכת משם תואר נקבה-אשה, לשם תואר בית, בת-י. כמ"ש "מעולם לא קראתי לאשתי אשתי אלא ביתי". כי יש כח חיבור בין איש ואשה ע"י "אש", וע"ש כן נקראים איש, אש-י, אשה, אש-ה, וזהו גדר "אישות", אישות המחברם. ושורשו במלת בראשית, ברית - אש, כמ"ש חז"ל. ויש כח חיבור בין זכר לנקבה, ביחס של בת, שנפרדה ממנו, תבר, וחוזרת ומתחברת ע"י ברית, כנ"ל. ורמוז במלת בראשית, אשרי - בת.

והנה האשה נקנית בשלשה דרכים. מצד האישות נקנית בביאה, ומצד הבת נקנית בכסף, ובפרטות המנהג בטבעת, בת-טע. וכן נקנית בשטר, שגם מכניס וגם מוציא, מקדש ומגרש, תבר-ברית, כנ"ל. ושטר הוא כתב, תב-כ.

ע-ת

העילה אין תנועה ואין שינוי, אולם מצד העלול יש שינוי. כי עצם העילה הוא בבחינת אני הוי"ה לא שני, אולם סוד כל מהות הנבראים, שינוי ותנועה. וזהו בחינת תולעת, תע-לות. מחד התולעת בבחינת תולעת "שני", לשון שינוי ע"י פעולתה, אולם מאידך מצד הביטול בבחינת ואנכי תולעת ולא איש, זהו ביטול בלתי משתנה.

ושורש תחילת השינוי בקומת אדם, הוא בשער, והוא בכל עת ובכל שעה, וכמ"ש מלך מסתפר בכל יום. וכאשר בא לסלק שינוי זה בשורש ההתראות, זהו בחינת תער, תע-ר. אולם מאידך עתר, מהפך כמ"ש חז"ל למה נמשלה תפלה זו לעתר וכו'.

והיפך תער, עשו איש שעיר. ונשא את תמנע, תע-מנ. והשורש באשה דקלקול הנקראת נעמת, אותיות שוות, תמנע - נעמת. והוא שורש לכל עקלתון שבכריאה, עת-קלון. והיינו שורש לכל שינוי דקלקול, כי עקלתון היפך יושר, והיושר הוא תנועה שווה בלתי משתנה.

שרשי התיבות המרכיבות מאמר זה: אבעבעת, בהעלתך, מעות, מועצת, משענת, עבות, ענתות, עבית, בקעת, פרעתון, פתע, בעתה, עינת, תער, עשת, שבעת, תולעת, ערבות, שביעית, תולעי, תעלול, תענוג, דעת, תעלה, התעללות, תקע, תרועה, מערכת, תשועה, עתר, טבעת, מגבעת, שבועת, עתיד, תקוע, מעתיק, צרעת, תער, מתעתע, לעות, תענך, תעודה, תעלמות, עתילה, תעה, עת, תרעלה, תשע, תנדע, עוית, תועבה, תגער, מקלעת, רשעתים, ענת, תענית, מתלעות, עדות, תועפות, עית, תבערה, עתיק, עיפת, עתניאל, עקלתון, מעכת, מפעת, עקת, נעמת, עשירות, עופרת, עתודים, עתי, עזות, תולע, רעות, תדעל, פקעת, עפרת, תמנע, בעת.

עתה, עת-ה. הנה לשון ע-ת יש בו משמעות דבר והיפוכו, שכן הוא בלשה"ק כנודע. מחד הוא מלשון עת, איש עתי, מוכן ומזומן לדבר, בבחינת בעתה. ומאידך הוא מלשון פתע, פ-תע, דבר בלתי מזומן ומוכן אלא קורה כביכול במקרה. ודבר שבא שפתע נעשה ע"י בעתה, בעת, ב - עת.

ועצם בחינת מזומן ומוכן לדבר זהו בחינת תקע, ק-תע, והיינו דבר קבוע במקומו בבחינת ותקעתיו יתד נאמן, אולם מאידך בהיפוך אותיות, עתק, מלשון ויעתק משם אהלו, והיינו שנעתק ממקום שהיה תקוע וקבוע בו. וכח העתקה (עתיק) הוא שורש כל השינויים בכריאה, שנעתק ממצב למצב שנראה כפתאום.

ובבחינת דבר מסודר תקוע וקבוע, זהו בחינת טבעת, טב-עת. בבחינת ודבר אשר נכתב ונחתם בטבעת המלך אין להשיב. והוא מש"כ להיות עתידים ליום הזה. עתד, עת-ד, היינו מוכן ומזומן ומעודת לכך. אולם בהיפוך אותיות, דעת, ד-עת, ושורש כל החיבור לדעת הוא ע"י אכילה מעץ הדעת, היינו בחירה שעשה דבר שבלתי עתיד לעשותו, כי נצטווה לא לאכול.

וכל זה מצד מבט הבחירה, שנאסר לאכול, אולם מצד מבט הידיעה, בבחינת "הכל צפוי", מתחלה היא היה מעודת לאכול מעץ הדעת, ודו"ק היטב.

ובעומק זהו בחינת תענוג, תע-נוג. כי מהות התנועה, תנועה ממצב למצב. והיינו תנועה ממצב קבוע למצב משתנה, וזהו עומק שורש התנועה. כי במצב קבוע אין תנועה, ובמצב של תנועה ברור שיש תנועה. ועומק חידוש התנועה שתולדתו תענוג, הוא שינוי ממצב קבוע למצב של תנועה, וחוזר חלילה, והוא סוד כללות ההפכים, תנועה ולמעלה מן התנועה. ושינוי זה הוא בבחינת תעלול, תע-לול, כמ"ש את אשר התעללתי במצרים. והיינו התעלל מלשון עילה ועלול. ומצד

מדור קבלה

בלבביפדיה קבלה

בעת

מילון ערכים בקבלה

בעת

בלבביפדיה קבלה

בעת

אור א"ס

כתיב (איוב, ו, ד) בעותי אלוה יערכוני. וכתב האברבנאל (שמות, ג, ד-ו) וז"ל, ולכך אמרו, אם אני נגלה למשה, ר"ל אני - הסבה הראשונה בלי אמצעי, אני מבעתו, כי להיות השפע ממני יהיה נבעת ולא יוכל לסובלו. וגם יהיה נבעת מפאת השפע עצמו, בהיותו במדרגה עליונה מאד, עכ"ל. וכתב (דברים, י, יז) אלהיכם הוא אלהי האלהים ואדני האדנים האל, גימט' בעת. וכתב (שם, לב, לט) אני אני הוא ואין אלהים עמדי אני, גימט' בעת. ואור א"ס, בבחינת לא ימד ולא יספר, גימט' בעת.

צמצום

צר. וכתב (איוב, טו, כד) יבעתהו צר ומצוקה. ומילת לבלתי, גימט' בעת. וכן היה לא תהיה. סילוק אור א"ס. וכתב (שופטים, טז, כ) כי הוי"ה סר מעליו, גימט' בעת. שורש לע"ז. ובפרט, אלהי עקרון, גימט' בעת.

קו

תקוה ובטחון. וכאשר נחסר אור הקו התולדה בעתה. וכתב (ישעיה, נט, ד) בטוח על תהו, ר"ת בעת. וכאשר ישנו, כתיב (ישעיה, מה, יז) בה' תשועת עולמים, ר"ת בעת. וכן, הוי"ה מושיען, גימט' בעת. וכתב (ירמיה, ח, טו) קוה לשלום ואין טוב לעת מרפה והנה בעתה.

עיגולים

עיגול סביב. וכתב (איוב, יח, יא) סביב בעתהו. וכתב (תהלים, פח, יז) בעותיך צמתותני, סבוגי כמים כל היום הקיפו עלי יחד. ופירש הרד"ק (שם) וז"ל, כמו שהמים סובבים העולם, כך

בעותיך סבבוגי, וכן הקיפו פירושו סבבו, עכ"ל. וכן סבתי, גימט' בעת. גלגלתו, גימט' בעת.

יושר

הישר נבעת מפני עקמימיות, מפני שקר, העדר אמת. יהיו אמת, גימ' בעת. בעת - עבת, בחינת עץ עבות, ג' קוים.

שערות

כאשר נבעת מסתמרים שערות ראשו. ושורש בעשו, איש שעיר. וכתב ביה (בראשית, כה, ל) הלעטני נא מן האדם האדם הזה כי, גימט' בעת. וכן אליפז בארץ אדום גימט' בעת. ומקום נפרדות עשו מישראל, בשעירי יוה"כ. וכתב (ויקרא, יד, ז) אחד לה' ושעיר אחד לעזאזל, גימט' בעת. ושעיר לה', הוא בבחינת הוא קדש להוי"ה, גימט' בעת.

אזן

ז"ל הרא"ש (ב"ק, פ"ה, סימן ז) מקול הכריה נבעת, עכ"ל, עיי"ש. וגבי אדם אמרו (קידושין, ט, ע"א) כיון דבר דעת הוא איהו בעית אנפשיה. ופירש הר"ן (שם) וז"ל, מדעתו נבעת שנותן לב אל פחד הקול הבא פתאום, עכ"ל. ועיין פרקי היכלות רבתי (פ"ו, אות ה). בשעה שיש בעיתותא דשכינה מותר לשמוע קול באשה. כ"כ החיד"א (ראש דוד, בשלח), והובא בבן יהוידע (נדה, יג, ע"א). ועיקר שמיעה שיוצרת בעיתותא, היא שמיעה של עיר הנדחת. וכתב בה (ראה, יג, יג) כי תשמע באחת עריך, ר"ת בעת. ושמעון עם האותיות והכולל עולה בעת. וכן או הנשמע, גימט' בעת. וכן ושמענו, וכן הרימו קול להם (ישעיה, י, יט), גימט' בעת.

חוטם

חרון אף, כעס. וכתב ר' יוסף אבן יחיא (אסתר, ז, וז"ל, והמן נבעת מלפני המלך והמלכה כי רעדה אחזתו לראות פניהם רעים ומלאים מכעס, עכ"ל. וכתב (תהלים, פח, יז) עלי עברו חרוניך בעותיך צמתתוני. וכתב (ירמיה, טו, יד) כי אש קדחה - באפי עלכם תוקם, ר"ת בעת. וכתב (תהלים, כז, ט) תט באף עבדך, ר"ת בעת. ושורש הבעיתה, עון אשמה, גימט' בעת. וכן חרה יחרה לו, גימט' בעת. וכן חרון אפי נאם הוי"ה, וכן ובחמה שפוכה. וכתב (דברים, ב, כה) ורגזו וחלו מפניך, גימט' בעת.

פה

אמרו (שהש"ר, ג, ו) פלצות בעתתני - פלצות פה שהוא מפיץ דברי לצות. שתיקה. ועיין חולין (נג, ע"א) מחמת ביעתותא הוא דמקרקן. ולהיפך פעמים שותקים. אכילה. ועיין יומא (פג, ע"א) לגבי חולה שאמר צריך אני לאכול ביוה"כ שס"ד בעותי הוא דקא מבעית, סבר אי לא אכלינא מיתנא, קמ"ל לב יודע מרת נפשו. וכתב (בראשית, ויגש, מה, יב) כי פי המדבר אליכם, גימט' בעת, שע"ז נבעתו האחים.

עינים - שבירה

מות. וכתב (שמואל, ב, כב, ה) כי אפפני "משבריי" מות נחלי בליעל יבעתני. ואיכא ביעתותא דמלאך המות, עיין מו"ק (כח, ע"א). וכתב (קהלת, ז, יז) תמות בלא עתך, ר"ת בעת. וזהו הבעתה שימות בלא עתו, בבחינת יש נספה (ע"י מלאך המות) בלא עת, כמ"ש בחגיגה. וכן הוא ימית, גימט' בעת. ואולם הוא ארור. ארור מכה, גימט' בעת. חרב - חורבן. וכתב (דה"י, א, כא, ל) כי נבעת מפני חרב מלאך ה'.

עין רעה. וכתב (דברים, כח נד) תרע עינו באחיו, ר"ת בעת, כי ע"י עין רעה יוצר פחד ובעתה בזולתו, עד כדי צ"ט מתוך ק' שמתים מכך, כמ"ש בהמקבל. ובתיקון כתיב (ישעיה, לג, יז) מלך ביפיו תחזינה עינך, ר"ת בעת. והוא

היפך עין רעה, קנאה. וכתב (תהלים, לז, א) אל - תקנא בעושי עולה, ר"ת בעת.

עתיק

בעתיק, דוכ' ונוק' חד ממש ואינו מקבל ומתפעל מזולתו. והוא בבחינת איהו בעית אנפשיה. עיין יש"ש (ב"ק, פ"ח, אות לט) וז"ל, דאמרינן הוא עצמו נבעת מנפשיה, עכ"ל. וכלשון הר"ן על הרי"ף (קידושין, ט, ע"א) כיון דבר דעת איהו בעית אנפשיה - מדעתו נבעת, שנותן לב אל פחד הקול הבא פתאום, עכ"ל.

אריך

אורך, אורך, והיפוכו חשך. וכתב (איוב, ג, ה) יגאלהו חשך וצלמות תשכן עליו עננה יבעתהו כמרירי יום. וכתב (דניאל, ח, יז) ובבאו נבעת ואפלה על פני. ועיין פסחים (ג, ע"ב) בעיתותא דלילא. וכתב (ישעיה, כא, ד) תעה לבבי, פלצות בעתתני את נשף (לילה) חשקי שם לי לחרדה. מזל נוצר ונקא. וז"ל רש"י (דניאל, י, ז) ארז"ל (מגילה) אע"פ שאדם אינו רואה דבר שהוא נבעת ממנו, מזלו שברקיע רואהו, ולכך נבעת, עכ"ל.

אב

אב בחכמה. ואמרו (נדה, יג, ע"א) בעיתותא דרביה.

כתב בדרכי משה (י"ד, שעד, אות ו) וז"ל, נוהגין שאין האב ואם הולכין אחר בניהם הראשון שמת לבית הקברות וכו', משום בעיתותא, עכ"ל, עיי"ש.

שמע בני מוסר אביך, שמע בני, גימט' בעת.

אמא

פעמים יולדת מחמת בעיתותה. עיין ב"ק (נו, ע"א). ופנ"י (כתובות, ט, ע"ב). ובדרך רמז, ויהי בלדתה, גימט' בעת.

תבונה, בן-והבת, כמ"ש בזוה"ק. בנו ובתו, גימט' בעת.

ז"א

זווג ז'ז"ן. וז"ל רש"י (חולין, נג, ע"ב) דכשם שהם נבעתים ממנו, כך הוא נבעת מהם, עכ"ל, עיי"ש.

ציבור. זהו בעיתותא דציבורא.

חיבור כל הו"ק יחדיו. וכתב באדרת אליהו (איוב, ו, ד) וז"ל, ואמר בעתוני לשון רבים, כי היה לו צרות תכופות זו אחר זו, עכ"ל.

נוק'

בעת - תבע, ובאשר נתבעת לעבירה, סוטה, כתיב בה (במדבר, ה, כז) וצבתה - בטנה ונפלה ירכה, גימט' בעת. והתובע תובע מפני יופיה. נערה יפה בכל, גימט' תבע. ואזי משכיבה בחיקו. השכיבה בחיקו, גימט' בעת.

ז"ל הרשב"א (ספר בית מועד, ש"ג, פ"ז) יתירה האשה שרבים צריכין לה, שמכתפין אותה ויוצאה על זרועות אנשים. כיצד, זה מניח יד על כתף חברו וחברו מניח זרועו עליו, והיא יושבת על זרועות שניהם. דבר זה באשה מותר, מפני שהיא נבעתת שמא תפול, אבל האיש אינו נבעת ואסור, שזה יותר כמעשה חול, עכ"ל. והבן מאוד שנוק' יותר קרובה לבעתה, כי שורשה בקו שמאל.

גבי נוק' אמרו (נדה, עא, ע"א) פחדא מצמית צמית, בעיתותא מרפיא. בעת, ר"ת תשכב עליו בנדתה (ויקרא, טו, כ).

שכינה. ואמרו (נדה, יג, ע"א) בעיתותא דשכינה.

בת. בעת, בת-ע.

רחל מבכה על בניה, גימט' בעת.

כתר

אין. ומים הנובעים משם נקראים נביעה, שורש ב-ע. וכאשר הפחד מגיע מן הכתר, ממקום נעלם, נקרא בעתה.

רצון, בעותי, בקשתי. בעת אותיות תבע. והארת הרצון בפרט ביוה"כ. הוי"ה לכפר עליו, גימט' בעת. וכן כתיב (במדבר, ה, ח) ומלבד איל הכפורים, גימט' בעת.

כרת - כתר, כנודע, וכתב במצודות דוד (תהלים, פח, יז) וז"ל, בעותיך - החרדה הבאה ממך היא כרתה אותי, עכ"ל.

פלא. ואמרו (שהש"ר, ג, ו) פלצות בעתתני, ר' פנחס בשם ר' יהושע אמר, פיילי (לשון פלא) נהניתה אתה. וכן לפלא או נדר או בנדבה, גימט' בעת.

חכמה

ז"ל ר' יוסף יחיא (דניאל, ח, ז) שהתחיל להשפיע בינה עליו, אשר מצד חולשת שכלו נבעת ונפל על פניו, כאשר יקרה להרבה מהנביאים, עכ"ל. כתב ר"י ברצלוני (בפירושו לספ"י, פ"א) וז"ל, וכאשר תביע מחשבות רעות, גם היא מסייעתה לרעה, שנאמר הנה רוח אלקים רעה מבעתך, עכ"ל. ושורש החכמה, זית, הזיתים גימט' בעת.

בינה

לב. וכתוב (ישעיה, כא, ד) תעה לבבי פלצות בעתתני. לבתם, גימט' בעת. וכן שם על לב. יין. ואמרו (שבת, מא, ע"א) בולשת שנכנסה לעיר וכו', כיון דבעיתי לא מנסכי.

הרהור. ואמרו (נדה, יג, ע"א) כיון דבעותי לא אתי להרהורי.

תשובה. בעת, ר"ת בעל תשובה. בעת, ע-תב, שב. ושם לב העם הזה (מלכים, א, יב, כז), גימט' בעת.

עוה"ב, הבא דייקא. וכתב המלבי"ם (תהלים, פח, טז-יז) וז"ל, בעותיך צמתוני - הפחדים שיש לי תמיד על להבא, עכ"ל.

דעת

דעת דקלקול, עמלק - המן. וכתוב (אסתר, ז, ו) והמן נבעת מלפני המלך והמלכה. ובעומק, חסרון דעת תולדתו בעיתותא. וכן להיפך, כלשון הרד"ק (שמואל, א, טז, יד) ובעתתו - בעתה אותו עד שלא היה בדעתו.

בלע - בלעם, בחינת דעת, כנודע, בלעם בן בעור. וכתוב (במדבר, כד, ג) בלעם בנו בער, גימט' בעת. וכן ויקסמו קסמים, גימט' בעת. וכתב בכנסת הגדולה (יו"ד, סימן כג) בשם הגהת מהר"י וייל ז"ל, וז"ל, שהייה למה אסורה וכו',

בצדק תשפוט עמיתך, ר"ת בעת. ובתיקון כתיב (ויקרא, כד, כב) משפט אחד יהיה, גימט' בעת. תורה. וכאשר מחובר אליה בעבותות אהבה, ניצול מבעתה. ורמז לכך, כתיב (משלי, ו, כב) בשכבך תשמור עליך, ר"ת בעת.

נצח

צד מעלה. וכאשר אדם עומד במקום גבוה נבעת שלא יפול. וז"ל המאירי (ב"ב, נט, ע"א) פעמים שהוא נבעת מצד שהוא עומד במקום גבוה סמוך לאויר החצר, ומזרזו בעצמו שלא ליפול, עכ"ל, עיי"ש. ועיין גדה (יג, ע"א) בעיתותא דאגרא. ואין בעיתותא פחות מג' טפחים. עיין ב"י (או"ח, סימן צ). ומאמר מרדכי (שם). ופמ"ג (שם). נו"ה, רגלים. וכאשר נבעת חושש בצעדיו. וכתיב (בראשית, חל, ט) מנוח לכך רגלה, גימט' בעת. וכן בלכתך, גימט' בעת. וכן הלוח וקשה, גימט' בעת.

הוד

נו"ה, דרך. וכתב הר"ן (על הר"ף, מו"ק, יח, ע"ב) לך בשלום - דכתיב ואתה תבא אל אבותיך בשלום, כי מפני שהוא נבעת, צריך לפוקדו בשלום בהליכתו, עכ"ל. וכנ"ל, בלכתך, גימט' בעת.

נו"ה, עדים. ופעמים מודה מחמת בעיתותא דעדים (עיין ב"ק, עה, ע"א). וכתיב (שמות, כ, יג) תענה ברעך עד, ר"ת בעת.

יסוד

יוסף, תחילה תבעתו אשת פוטיפר לעבירה. תבע - בעת, והוא נבעת, ובזכות כך עלה לגדולה כמ"ש חז"ל. וכתיב (בראשית, מא, מ) תהיה על ביתי, ר"ת בעת. כי בזכות שנבעת זכה לכך. לשכב עמי (שם, לט, יד), גימט' בעת.

פרו ורבו. וכתב התפא"י (תענית, פ"ג, מ"ז, יכין, אות לו) וז"ל, דס"ל דאין מתריעין על הדבר כלל, ונ"ל דטעמיה משום בעיתותא, דע"י חרדת ההתרעה אפשר שיתרבה הדבר ח"ו, עכ"ל. אסור לאחוז באמה. ובשעת בעיתותא איכא היתר (עיין גדה, יג, ע"א. עיין ב"י, או"ח, סימן ג), הן

מפני שהדם נבלע באברים בשעת שהייה משום בעיתותא דבהמה, ושוב אינו יוצא אפילו ע"י מליחה, עכ"ל. ודעת דקלקול נגלה ע"י נחש. וכתיב (בראשית, א, כו) מי הגיד לך כי עירם, גימט' בעת. ובתיקון דעת המבדלת בין - קדש לחול, גימט' בעת.

חסד

מים. וכתיב (שמואל, ב, כב, ה) נחלי בליעל יבעתוני. ואיכא בעיתותא במים בספינה. עיין רש"י (ברכות, ל, ע"א, ד"ה קרון וספינה). ועיין חשק שלמה (השורשים, ערך ב-ע).

יד ימין. ואמרו בתורת כהנים (ויקרא, יט, ט) נבעת ונפל מידו על הארץ, עיי"ש. גבורה שבחסד. וכתב הרלב"ג (איוב, ג, כה) וז"ל, יבעתהו האדים החזקים העולים בסבת חוזק החום מהיום, עכ"ל. כסף. כסף שחד, גימט' בעת.

גבורה

יראה. ולשון בעתה ממני היראה והחרדה הם. וכתב הרד"ק (ירמיה, מט, טז) פלצות בעתתני - שהוא ענין אימה ורעדה. וכתב במצודות דוד (איוב, ו, ד) וז"ל, בעותי - החרדות הבאות מאת המקום ב"ה עורכים מלחמה עמי, עכ"ל. וכן, יראו מפניהם, גימט' בעת.

אש. וכתיב (משלי, כו, כ) באפס עצים תכבה, ר"ת בעת. וכתיב (עקב, ט, י) אש - אכלה הוא ישמדם, גימט' בעת.

תפארת

רפא-תת. וכתיב (ירמיה, ח, טו) לעת מרפה(א) [עיין רד"ק, ספר השורשים, ערך רפא] והנה בעתה. ואמרו (גדה, עא, ע"א) בעיתותא מרפיא. כי רפא - רפה, שורשם חד.

שמש. וכתב המהרש"א (פסחים, ג, ע"א) וז"ל, כל מציילות שתולין לסוס - מלשון צל, שיהיה לצל בין עיניו שלא יהיה נבעת מזריחת שמש, עכ"ל.

משפט. ובקלקול כתיב (ויקרא, יט, טו) תעשו עול במשפט, ר"ת בעת. ובתיקון כתיב שם,

נשמה

כתב באדרת אליהו (איוב, ו, ד) וז"ל, בעותי אלוה יערכוני - היא הנשמה שהיא מרגשת (בבחינת מזל חזי, עיין ערך קטן אריך) הפחדים הבאים לאדם, עכ"ל.

חיה

כתב המלבי"ם (ישעיה, כא, ד) וז"ל, ונתבטל כח החיים שלו, ויותר מזה כי פלצות בעתתני, קונוואליסיאן, והרעדת כל הגידים וביטול כל הגוף ומיתריו ועורקיו, עכ"ל, עיי"ש. וכתב (דברים, ל, כ) ולדבקה בו כי הוא חיך וארך, גימט' בעת.

ונגלה בעץ החיים שהיפוכו עץ הדעת, עץ יבש, היפך עץ חי. עץ יבש, גימט' בעת.

יחידה

כתב בחשק שלמה (השורשים, ערך ב-ע) וז"ל, ונקרא מן חרדה "בעת" וכו'. והוא שע"י החרדה נעשה עור הבשר "חידודין חידודין", ובועות קטנות כנקודות, כעין שיש בעור הצואר של אוז, עכ"ל. וכתב הרמב"ם באגרת תימן, על חבלי משיח, וז"ל, וגם הנביאים היו מרעידים בהגלותם על רעיוניהם, כמ"ש (ישעיה, כא, ד) תעה לבכי פלצות בעתתוני, עכ"ל. ועיין אור יחזקאל (מכתבים, מכתב לא). וכאשר זוכים אין חבלי משיח, וזהו אחישנה. וכאשר לא זוכים יש חבלי משיח, וזהו "בעתה", היינו שבא בזמנו ע"י בעתה ופחדים, ודו"ק. ועל משיח כתיב (מלאכי, ג, ב) ומי מכלכל את יום בואו, גימט' בעת.

בעיתותא דשכינתא, הן בעיתותא דרביה, והן בעיתותא דאגרא ולילא. ועיין בן יהוידע (נדה, יג, ע"א).

כתיב (ירמיה, ח, טו) קוה לשלום ואין טוב לעת מרפה והנה בעתה. וכתב בחומת אנך (שם) וז"ל, אפשר שהיו מקוים לשלום, והוא טעות, אחר כי הם פגמו ביסוד הקדוש ומ' קדישא להיות נרגן מפריד אלוף. וז"ש ואין טוב, יסוד, כלומר אין תקוה לשלום בהיות כי אין טוב שנתרחק ח"ו ומ' שהיא עת נתעוררו הדינים, וזהו מרפה בה"א, גימט' שכ"ה דינים, ולכך והנה בעתה, עכ"ל.

מלכות

כתיב (אסתר, ז, ו) והמן נבעת מלפני המלך והמלכה.

בעת, גימט' וביום השביעי חג (בא, יג, ו). שבועה. נשבע לך גימט' בעת. סוד בעת, בת-ע. ובעומק מאיר אור למעלה מן השבע. על שבע, גימט' בעת.

נפש

אמרו (שהש"ר, ג, ו) פלצות בעתתני - ע"י שנפקו לדבר לצות, את נשף חשקי שם לי לחרדה, הנשף שהיתה נפשי חשוקה בו לגאלה שם לי לחרדה. והכהו נפש, גימט' בעת.

רוח

כתיב (שמואל, א, טז, יד) יבעתתו רוח רעה. וכתב (שם, שם, שם, טו) הנה רוח אלקים רעה מבעתך.

מילון ערכים בקבלה בעת

וכו'. וע"כ תראה לפעמים דוד נמנה בבחינת היסוד, והוא בחינת שאול שבו, ולכן עשה ספר תהלים, והיה מנגן, כי בידו היה כל ההתלהטות בזה, אבל שאול שהיה ראוי לעשות כך, ולא גלי מסכתא, ואדרבא, "בעתתו" רוח רעה, עד שהוצרך שדוד יתקנהו, עכ"ל. והבן שכאשר יש אבר חי, ונגלה בעתה, מסתלק מאבר חי לאבר מת. ובמקום ההתלהטות והשמחה, שם נעשה הפכו, הבהלה והבעתה, ודו"ק ששייך בעתה ביסוד. ובכללות בעתה מסלקת חיות, כגון מ"ש (נדה, ט, ע"א) חרדה מסלקת דמים.

ושורשו בחיה, בחינת חכמה. וכמ"ש ר"י ברצלוני (ספ"י, פ"א, ד"ה וכשם שברא) וז"ל, כשחוטא אדם, והוא נבעת במחשבותיו הרעים ובשטותו, נקרא רוח רעה ורוח זנונים, וכששורה עליו רוח טוב או רוח נבואה ומחשבות של מצות, נקרא רוח אלקים, עכ"ל.

ולכך עיקר הבעתה הוא המות, שהוא סילוק החיים, וכמ"ש (זוה"ק, ח"ב, קפה, ע"א) וכדין אתגזרו כל אינון נוקמין דזמין קב"ה למעבד עם אדום, ואתגזר היך זמין דלטורא דא לאתעברא מעלמא כד"א (ישעיה, כה, ח) בלע המות לנצח, וכו', וכדין והמן נבעת מלפני המלך והמלכה, עיי"ש.

שורש הבעתה, כתב בלשם (הקדו"ש, שער הפונה קדים, פרק מא) וז"ל, וענין הרו חרעה אשר בעתתו, היה ג"כ מסוד עולם התהו, עכ"ל, עיי"ש. והיינו שכל בעתה בשורשה, מהותה אור שאינו מתיישב בכלי.

וכתב הרמח"ל (אדיר במרום, מאמר ביאור ז' מלכין, ד"ה וצריך לפרש) וז"ל, מה שיש סגולה ליסוד יותר מכל שאר המדרגות, שהשפע מגיע בכל מדרגה שהוא מגיע, קדום שירד אל מדרגה שתחתיה יכולים להיות הרבה עיכובים, אך היסוד מה שהגיע שם הוא יוצא מיד אל הנוק' (בחינת יורה כחץ, מקום הבהלה והמהומה), והשורש לזה הוא, כי היסוד לא נאצל אלא לצורך הנוק' וכו'. ועל כן כל שאר הספירות הנה כל אחד הם מדרגה בפני עצמו, רק שאח"כ משפיעים מה שראוי להשפיע, אך היסוד לא, אלא כדי שיהיה מציאות השפעה מן הספירות אל הנוק', וע"כ אינו אלא כללות הספירות בסוד כל, כי כל ענינו הוא רק זה, מה שנמצא לצאת ההשפעה מן כל המדרגות מה שהם אל הנוק'. והיינו כי הנה ארז"ל (עירובין, נג, ע"א) דוד דגלי מסכתא, כתיב בו (שמואל, א, יח, יד) ויהי דוד לכל דרכיו משכיל, כי התורה מתפרשת בכל מדרגותיה, אך השמחה של התורה היא תלוי ביסוד, והוא בשעה שמוציאים אותה ומשפיעים אותה לאחרים, אז היא מתלהטת

מדור ארמית

מילון ערכים בארמית
בעת - בעי - אשתמעמים

מילון ערכים ארמית

בעת – בעי – אשתמעמים

עתים חלים ועתים שוטה. וכתוב (בראשית, כא, יד) ותלך ותתע במדבר שבע, וכתב רש"י (כג, ג) וז"ל, לשון התעו, כל הגולה ממקומו ואינו מיושב קרוי תועה, עכ"ל.

אולם להלן שם (כא, יד) כתב וז"ל, ותלך ותתע - חזרה לגלולי בית אביה (בר', עכ"ל). וכתב בשפתי חכמים (שם) וז"ל, דייק ותלך משמע לדעתה ולרצונה כהוראת לשון הליכה בכל מקום, ואחר כך אמר ותתע, משמע שלא ידעה להיכן תלך שהיתה תועה, ואם כן הווי תרי מילי דסתר אהדדי, וכו', לכן פירש ש"ותתע" היה בכוונה, וזה שאמר ותלך ותתע, שהלכה לתעות בכוונה דהיינו שחזרה לגלולי בית אביה, ומה שכתב ותתע, הוא עבודה זרה, והוא על דרך ויהי כאשר התעו וגו' (לעיל כ, יג), וכמו שתרגם אונקלוס כד "טעו" (מתחלף ט-ת) עממא בתר עובדי ידיהון, עכ"ל.

והבן ששורש הטעות והתעות, הוא רוח שטות, שורש ע"ז, סילוק אור הקדושה, ודו"ק. וזהו תעה, ששורשו תעה בשורש, היינו נסתלק מן אור א"ס ונכנס לקליפת ע"ז, וזהו שורש כל בהלה חרדה וכדומה לזה.

בע-ת. לשון בע בארמית, לשון רצון ולשון בקשה. וכאשר האדם נבעת, הוא שואל ומבקש לצאת מהדבר שמבעתו, ולצאת מבעתותו.

וכתיב (אסתר, ז, ו) והמן נבעת. ובתרגום, והמן אשתעמים. והיינו מלשון השתומם, לשון שממון, תהו - תוהא על שממון שבה.

וכתיב (ירמיה, ת, לו) לעת מרפה והנה בעתה. ובתרגום, ולעידן סליחות חובין, והא פורענות חטאין. והיינו שכאשר האדם מקוה לסליחה, וכנגד כך נגלה לו פורענות, אזי נעשה בעתה. והיינו כי דרך הפורענות לבעבע ולא ליתן מנוחה.

ועוד. בעת אותיות בת-ע. והנה בת בארמית, לשון לינה. והיינו שבשעה שאדם נבעת, נעשה כעין ישן, דכמו שישן מסתלקים ממנו המוחין, כן הנבעת מסתלקים ממנו המוחין. ויתר על כן, איכא פנים של שינה ע' שנה, והוא שינה עמוקה, ובעתה גדולה מסלקת את המוחין כשינה של ע' שנה, סילוק מוחין גדול.

ועוד. ב-עת, לשון תעות, והיינו כי המבועת, נעשה מבולבל, ומתעתע, וזהו ב-עת, ב' עתים, עתים כך עתים כך, בבחינת